

БУХГАЛТЕРІЯ: БЮДЖЕТ

№ 13 (497)

квітень 2024 року

9

ОРЕНДНА ПЛАТА В РОЗМІРІ 1 ГРН ТА ПДВ:

роз'яснюють податківці

18

УЧНІ ШКОЛИ ЇЗДЯТЬ НА ОЛІМПІАДИ, ТУРНІРИ ТА КОНКУРСИ

з навчальних предметів разом з учителями: гарантії, порядок оподаткування

24

ПОСАДОВІЙ ОСОБІ ОМС

встановлено випробувальний строк: нюанси

31

МЕДСЕСТРА З ДІЄТИЧНОГО ХАРЧУВАННЯ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ:

чи має право на доплату в розмірі 20% відповідно до постанови № 1419?

Код передплатника для консультацій у квітні 2024 року – 8698

СТРІЧКА НОВИН 3

(лист ДКСУ від 26.03.2024 № 15-12-12/6498)

ЕКСПРЕС-ВІДПОВІДІ**3 позначкою «терміново»**

Працівниця має п'ять дітей, однієї з яких встановлено інвалідність: який розмір ПСП? 5

Сироті виповнилося 23 роки, і він продовжує навчання: чи виплачувати стипендію? 5

Чи можна залишок дизпалива, придбаного за КЕКВ 2275 використати для інших цілей? 6

ОМС виплачує компенсацію на харчування членам Добровольчого формування: що з оподаткуванням? 6

Чи утримувати аліменти з допомоги з тимчасової непрацездатності? 6

(роз'яснення ГУ ПФУ у Вінницькій обл. від 18.03.2024, ІПК ГУ ДПС у Київській обл. від 14.03.2024 № 1333/ІПК/10-36-24-01)

ДОКУМЕНТИ ТА КОМЕНТАРИ*Офіційні роз'яснення***Оподаткування***Маргарита Ващук***Орендна плата в розмірі 1 грн та ПДВ: роз'яснюють податківці** 9

(коментар до ІПК ДПС України від 12.03.2024 № 1274/ІПК/99-00-21-03-02 ІПК)

*Людмила Балла, Альона Кісельова***Виплата з місцевого бюджету стипендії обдарованим дітям: що з оподаткуванням?** 15

(коментар до ІПК ДПС України від 15.03.2024 № 1355/ІПК/99-00-24-03-03 ІПК)

СТАТТІ**Заклади освіти***Людмила Балла***Учні школи їздять на олімпіади, турніри та конкурси з навчальних предметів разом з учителями: гарантії, порядок оподаткування** 18

Учні закладу загальної середньої освіти можуть брати участь у Всеукраїнських учнівських олімпіадах, турнірах, конкурсах з навчальних предметів. На які гарантії вони мають право? Хто фінансує поїздки, якщо олімпіада проводиться в іншому населеному пункті? Кому надавати кошти, необхідні учням для здійснення витрат на проїзд, проживання, харчування? Чи є такі виплати об'єктом оподаткування? З усіма питаннями розберемося в статті.

(лист МОН від 04.04.2014 № 1/11-4904 (витаг))

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК**Місьцеве самоврядування***Катерина Проценко***Посадовій особі ОМС встановлено випробувальний строк: нюанси** 24**ПДВ***Маргарита Ващук***Місце розрахунку коригування в декларації з ПДВ** 29**Заклади освіти***Олена Макарук***Доплата за наявність наукового ступеня: чи залежить від педагогічного навантаження?** 30**Заклади освіти***Алла Головка***Медсестра з дієтичного харчування закладу освіти: чи має право на доплату в розмірі 20% відповідно до постанови № 1419?** 31

(лист Мінекономіки від 15.03.2024 № 4707-05/19764-09)

ПЕРЕДПЛАТНИКА для консультацій
У КВІТНІ 2024 РОКУ**8698**Головний редактор
Вітковська О. М.**Засновник і видавець газети**
ТОВ «Видавнича група «АС»**Редакція:**
а/с 110, м. Київ, 03186
тел.: +38 (067) 574-60-03**Електронна пошта:**
bb@ibuhgalter.net
сайт: www.ibuhgalter.net**Електронна версія:**
www.ibuhgalter.net**Відділ передплати:**
тел. 0 800 300 395**Рестраційне свідоцтво:**
КВ №20040-9840Р від 01.07.2013 р.**Передплатний індекс:**
українська мова **68905****Ціна договірна****Періодичність виходу:** 4 рази на місяць

© ТОВ «Видавнича група «АС»

Повне або часткове
відтворення авторських матеріалів,
розміщених у газеті
«Бухгалтерія: бюджет», допускається
тільки з письмового дозволу
ТОВ «Видавнича група «АС»

АТЕСТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ СФЕРИ КУЛЬТУРИ

Наказом МКІП від 22.02.2024 № 130 **поновлено атестацію** педагогічних працівників закладів сфери культури. Відповідні зміни внесено до:

- **наказу Мінкультури «Питання атестації педагогічних працівників закладів (установ) освіти сфери культури» від 12.07.2018 № 628** (далі — наказ № 628);
- **Положення про атестацію педагогічних працівників закладів (установ) освіти сфери культури, затвердженого наказом Мінкультури від 12.07.2018 № 628** (далі — Положення № 628).

Зміни до наказу № 628 Відповідно до оновленого п. 4 наказу № 628 **у період дії воєнного стану та наступні три місяці** після його припинення або скасування:

- педагогічний працівник **може** подати заяву про проходження атестації **за власним бажанням** у строки, визначені п. 4 розд. III Положення № 628. Така атестація відбувається **за процедурою позачергової атестації**. У разі подання заяви про проходження атестації педагогічний працівник виконує всі умови, передбачені Положенням № 628 для відповідної посади, категорії, звання;

- педагогічний працівник, який за основним місцем роботи перебуває на простой у зв'язку з припиненням роботи закладу (установи) освіти сфери культури, може пройти атестацію в закладі (установі), **де він працює на аналогічній посаді на умовах сумісництва**. Результати такої атестації **визнаються за основним місцем роботи** після відновлення його функціонування.

У разі настання обставин, що об'єктивно унеможливають діяльність атестаційної комісії та перешкоджають проведенню атестації, **робота таких атестаційних комісій припиняється на час дії таких обставин**, незалежно від наявності бажання у педагогічного працівника відповідного закладу (установи) пройти атестацію, **і відновлюється** після припинення обставин, що стали перешкодою для проведення атестації.

Зміни до Положення № 628 В порядку проходження атестації маємо декілька уточнень.

1. Оновленим абз. 3 п. 8 розд. I Положення № 628 уточнено, що педагогічний працівник, який **працює на різних посадах**, у тому числі в одному закладі (установі), проходить атестацію **за кожною посадою окремо**.

2. Встановлено, що особи, призначені на посади педагогічних працівників відповідно до ч. 5 ст. 58 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (тобто ті, які не мають відповідної освіти та їх приймають строком на 1 рік), для продовження роботи на цих посадах проходять атестацію **у поточному навчальному році** (раніше — через рік) після призначення (оновлений п. 17 розд. I Положення № 628).

3. Для організації та проведення атестації педагогічних працівників щороку до **20 лютого** (раніше — вересня) створюються атестаційні комісії (оновлений п. 1 розд. II Порядку № 628). Водночас більше не передбачено створення комісій при структурних підрозділах з питань культури

міських рад у містах, яким підпорядковані 20 і більше мистецьких шкіл.

4. Викладено в новій редакції обов'язки секретаря атестаційної комісії (зміни внесено до п. 12 розд. II Порядку № 628).

5. Атестаційна комісія закладу (установи) тепер ухвалює вмотивовані рішення про відповідність (невідповідність) педагогічних працівників займаним посадам, присвоєння (підтвердження) їм тарифних розрядів, кваліфікаційних категорій, **педагогічного звання «Старший викладач»** або про відмову в такому присвоєнні (підтвердженні) — оновлений п. 14 розд. II Порядку № 628.

Також підкориговано і повноваження атестаційних комісій органу управління та Держмистецтв — внесено зміни до пп. 15 та 16 розд. II Порядку № 628.

6. Новими пп. 17 та 18 розд. II Порядку № 628 визначено, що педагогічне звання «Викладач-методист» діє протягом 5 років до наступного підтвердження. У разі непідтвердження педагогічному працівнику атестаційною комісією Держмистецтв педагогічного звання «Викладач-методист» виплати за цим званням припиняються з 1 числа місяця, що настає після п'ятирічного терміну дії звання, що сплив.

Атестація щодо підтвердження педагогічного звання «Викладач-методист» проводиться через рік після підтвердження відповідною атестаційною комісією кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії», якщо під час попередньої атестації такі категорія і звання присвоювалися/підтверджувалися в один рік.

7. Встановлено, що не пізніше **10 грудня** керівник закладу (установи) своїм наказом затверджує список педагогічних працівників, які підлягають атестації в поточному навчальному році, та ознайомлює під підпис таких педагогічних працівників із наказом протягом трьох робочих днів із дня його підписання. Персональний склад атестаційних комісій затверджується та оприлюднюється шляхом розміщення на офіційному вебсайті суб'єкта їх утворення (у разі його відсутності — на вебсайті засновника) **не пізніше 20 лютого**.

Підкориговано й деякі інші строки.

8. Уточнено перелік документів, що їх подає педагогічний працівник для проходження атестації. **Зверніть увагу:** форму заяви про проходження атестації **викладено в новій редакції**.

9. Уточнено, що заяви педагогічних працівників про проходження атестації з доданими до них атестаційними документами реєструються секретарем атестаційної комісії **в день надходження** та зберігаються в нього до розгляду на засіданнях атестаційної комісії.

10. Встановлено, що:

- Протокол набуває чинності з моменту його підписання;

- Атестаційний лист без витягу з протоколу засідання атестаційної комісії не дійсний. Витяг з протоколу засідання атестаційної комісії оформлюють за формою згідно

з додатком 7 до Положення № 628. Витяг з протоколу засідання атестаційної комісії та примірник атестаційного листа доводять до відома педагогічного працівника не пізніше трьох робочих днів із дня його прийняття, вручивши або надіславши поштою (рекомендованим листом з повідомленням про вручення) чи на адресу електронної пошти;

• копії витягу з протоколу засідання атестаційної комісії та примірник атестаційного листа педагогічний працівник передає керівнику закладу (установи) для зберігання в особовій справі та видання наказу про оплату праці за підсумками атестації.

Наказ № 130 набирає чинності з дня офіційного опублікування (на момент підготовки номера не опубліковано).

УСТАНОВИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ: 50 % НАДХОДЖЕНЬ ВІД ПЛАТНИХ ПОСЛУГ МОЖНА НАПРАВЛЯТИ НА ПРЕМІЮВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ЇХ НАДАЮТЬ

Постановою КМУ від 22.03.2024 № 314 внесено зміни до постановляючої частини постанови КМУ «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду» від 28.12.2000 № 1913.

Як і раніше, передбачено, що кошти, які надходять до бюджетних установ природно-заповідного фонду від надання платних послуг, використовуються відповідно до законодавства та згідно з кошторисом цих установ. Однак тепер додано, що **до 50 % зазначених надходжень направляється на преміювання працівників**

відповідно до їхнього особистого внеску в загальні результати роботи під час організації та надання таких послуг.

Пунктом 2 постанови № 314 наказано розпорядникам бюджетних коштів, до сфери управління яких належать бюджетні установи природно-заповідного фонду, забезпечити постійний контроль за використанням коштів спеціального фонду державного бюджету, що спрямовуються на преміювання працівників, зокрема керівників таких установ.

Постанова № 314 набрала чинності **26.03.2024**.

ЗАПОВНЕННЯ НОВОГО ДОДАТКА 22: РОЗ'ЯСНЮЄ ДКСУ

Нещодавно бюджетну звітність було доповнено новим додатком 22 «Довідка про надходження та використання окремих власних надходжень бюджетних установ, отриманих у натуральній формі» — див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 11/2024, с. 4. Зокрема, ми підкреслювали, що в графі 1 після назви КЕКВ треба навести інформацію в **розрізі суб'єктів**, що надали товари та послуги, ви-

конали роботи, відповідно до примітки 2, яка міститься під загальною таблицею форми.

Наразі ДКСУ в листі від 26.03.2024 № 15-12-12/6498 (див. нижче) також підкреслює, що показники графі 1 заповнюються в **розрізі суб'єктів, що надали товари та послуги, виконали роботи**, із зазначенням відповідного коду в графі 2 Довідки.

ДОКУМЕНТ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

ДЕРЖАВНА КАЗНАЧЕЙСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Щодо заповнення додатка 22 до Порядку № 44

Лист від 26.03.2024 № 15-12-12/6498

Державна казначейська служба України (далі — Казначейство) розглянула <...> запит <...> та в межах компетенції повідомляє наступне.

Відповідно до пункту 14 розділу IV Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24 січня 2012 року № 44 <...> (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 07 лютого 2017 року № 44), Довідка про надходження та використання окремих власних надходжень бюджетних установ, отриманих у натуральній формі (додаток 22) (далі — Довідка), складається у розрізі кодів програмної класифікації видатків та кредитування державного

бюджету або програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів та у розрізі кодів економічної класифікації видатків бюджету і містить інформацію про суб'єктів, що надали товари та послуги, виконали роботи.

Ця довідка складається за тими кодами економічної класифікації видатків бюджету, за якими проведено відповідні господарські операції на підставі первинних документів, які містять відомості про такі операції.

Відповідно до примітки 2 Довідки показники графі 1 заповнюються в розрізі суб'єктів, що надали товари та послуги, виконали роботи, із зазначенням відповідного коду в графі 2 Довідки.

Перший заступник Голови Володимир ДУДА

Б

3 ПОЗНАЧКОЮ «ТЕРМІНОВО»

Працівниця має п'ять дітей, одній з яких встановлено інвалідність: який розмір ПСП?

Працівниця має п'ять дітей віком до 18 років. Одна з них має інвалідність. На який розмір податкової соціальної пільги працівниця може претендувати?

ПСП за двома підставами Розміри податкової соціальної пільги (ПСП) варіюються залежно від категорії платників податку і, відповідно, підстав для застосування ПСП. Перелік таких категорій містить *п. 169.1 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI* (далі — ПКУ). Мати п'ятеро дітей, яка виховує дитину з інвалідністю, претендує на ПСП за **двома підставами**:

- 1) як особа, яка має двох та більше дітей віком до 18 років (*п.п. 169.1.2 ПКУ*),
- 2) **та** як особа, яка утримує дитину з інвалідністю віком до 18 років (*п.п. «б» п.п. 169.1.3 ПКУ*).

За загальним правилом (*п.п. 169.1.3 ПКУ*), якщо працівник має право на кілька ПСП, він може обрати найбільшу. Однак із цього правила є **виняток**: якщо **працівник утримує двох і більше дітей, один з яких має інвалідність**, ПСП, передбачені *п.п. «б» п.п. 169.1.3 і п.п. 169.1.2 ПКУ*, **підсумовуються**.

Оскільки в нашому випадку працівниця має більше двох дітей віком до 18 років, одній з яких встановлено інвалідність, то ПСП за обома підставами потрібно підсумувати. **Пам'ятайте**: право отримати ПСП «на дітей» має лише один із батьків (*абз. 2 п.п. 169.4.1 ПКУ*).

Розмір ПСП По-перше, в 2024 році **граничний розмір доходу** для застосування ПСП працівниці, яка має п'ятеро дітей віком до 18 років, становить **21200,00 грн** (4240,00 грн × 5 дітей).

По-друге, розмір ПСП в 2024 році для працівниці становить **8327,00 грн** (1514,00 грн × 4 на дітей без інвалідності + 2271,00 грн на дитину з інвалідністю).

Людмила Балла, експерт газети

Сироті виповнилося 23 роки, і він продовжує навчання: чи виплачувати стипендію?

Студент-сирота перебуває на повному державному забезпеченні. В лютому 2024 року йому виповнилося 23 роки, і він продовжує навчатися. Підкажіть, будь ласка, чи продовжувати нараховувати йому стипендію з березня 2024 року?

Згідно зі *ст. 8 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13.01.2005 № 2342-IV* право на повне державне забезпечення в навчальних закладах мають діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, віком до 18 років та особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, **в разі продовження навчання до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів**.

Дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, особам із їх числа, які навчаються, крім повного державного забезпечення, **виплачується соціальна стипендія в порядку, визначеному Кабміном**.

Відповідно до *Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) закладів фахової передвищої та вищої освіти, затвердженого постановою КМУ від 28.12.2016 № 1045*, право на соціальні стипендії мають студенти (курсанти), які навчаються за державним замовленням у закладах фахової передвищої освіти державної форми власності за денною або дуальною формою здобуття освіти, у закладах вищої освіти державної форми власності за денною формою здобуття освіти та їх структурних чи відокремлених структурних підрозділах, що не мають статусу юридичної особи, та не перебувають в академічній відпустці, зокрема із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, **та осіб з їх числа в разі продовження навчання до 23 років або до закінчення закладів освіти**.

Тому в *листі від 19.03.2024 № 37/0/187-24* Мінсоцполітики зазначило: право на отримання соціальної стипендії має особа з числа дітей-сиріт до досягнення нею 23 років включно, **а в разі продовження навчання такою особою після досягнення нею 23 років виплата соціальної стипендії продовжується до закінчення її навчання в такому закладі освіти**.

Алла Головка, експерт газети

Чи можна залишок дизпалива, придбаного за КЕКВ 2275 використати для інших цілей?

Ми — бюджетна організація (школа + садок) — купували дизпаливо для генератора за КЕКВ 2275, а дизпаливо для шкільного автобуса — за КЕКВ 2210. Наразі дизпалива для генератора залишається багато, а от для шкільного автобуса вже закінчується. Чи можемо ми використати пальне для генератора на шкільний автобус?

У разі придбання дизпалива для роботи генераторів видатки необхідно здійснювати за **КЕКВ 2275** «Оплата інших енергоносіїв та інших комунальних послуг». Це передбачено *п.п. 1 п.п. 2.2.7.5 Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затвердженої наказом МФУ від 12.03.2012 № 333* (детальніше див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 47–48/2022, с. 44).

Втім, достовірно передбачити, скільки знадобиться дизпалива для роботи генератора, досить складно. Тож, якщо потреби у використанні генератора (наприклад, через подовження світлового дня чи завершення опалювального сезону тощо) в установи точно немає, то постає логічне питання щодо подальшої долі пального.

Якщо відповідати формально, то загалом припускати таких ситуацій не слід, адже в Казначействі вже нічого не виправиш. Як же вчинити?

По-перше, можна повернути пальне постачальнику з поверненням ним коштів.

По-друге, можна за рішенням місцевої ради (або виконкому) передати залишки дизпалива іншій підвідомчій установі, яка їх використає за КЕКВ 2275.

По-третє, якщо перші два варіанти не застосовні, то можливе використання дизпалива, придбаного за КЕКВ 2275, але на інші цілі. Нагадаємо, що зворотну ситуацію ДКСУ розглядало в листі від 09.12.2022 № 15-12-12/17828 (див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 47–48/2022, с. 45), відповідаючи на запитання щодо можливості використання залишків бензину, придбаного за КЕКВ 2210, для роботи генератора. Однак **дозвіл на зміну напряму використання бензину варто оформити рішенням місцевої ради (або виконкому)**.

Алла Головка, експерт газети

ОМС виплачує компенсацію на харчування членам Добровольчого формування: що з оподаткуванням

Чи є базою оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором як додаткове благо виплата з місцевого бюджету компенсації на харчування членам Добровольчого формування?

Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI (далі — БКУ) дозволяє здійснювати видатки на заходи та роботи з територіальної оборони та мобілізаційної підготовки **місцевого значення з усіх рівнів бюджету** (п. 17 ч. 1 ст. 91 БКУ). Сільські, селищні, міські ради **забезпечують у межах відповідних видатків місцевих бюджетів належне** фінансування заходів національного спротиву **місцевого значення** та підготовки громадян України до національного спротиву (п. 2 ч. 2 ст. 14 Закону України «Про основи національного спротиву» від 16.07.2021 № 1702-IX).

Крім того, БКУ дозволяє здійснювати видатки на місцеві програми **соціального захисту** окремих категорій населення **з усіх рівнів бюджету** (п. «б» ч. 1 ст. 91 гл. 14 БКУ). Якщо орган місяцевого самоврядування з метою виплати забезпечення компенсації на харчування членів Добровольчого формування **затвердив відповідну програму**, то податківці в ІПК від 14.03.2024 № 1333/ІПК/10-36-24-01 (див. с. 7) дозволяють застосувати *п.п. 165.1.1 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI* (далі — ПКУ). У цій нормі зазначено, що до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку **не включаються**, зокрема, такі доходи, як сума **державної** та соціальної матеріальної **допомоги**, державної допомоги, **компенсації, що їх отримує платник податку з бюджетів**. Відповідно, сума допомоги (компенсації), яка не оподатковується ПДФО, **звільняється й від оподаткування військовим збором** (п. 16¹ підрозд. 10 розд. XX «Перехідні положення» ПКУ).

Отже, сума компенсації не підлягає оподаткуванню за умови виконання відповідної програми, в якій передбачено надання такої допомоги (компенсації) за кошти місцевого бюджету (з конкретним визначенням її напрямів, умов та кошторису).

Незважаючи на те, що компенсація не оподатковується ані ПДФО, ані ВЗ, відобразити її в додатку 4ДФ Податкового розрахунку **потрібно з ознакою доходу «128»**.

Алла Головка, експерт газети

Чи утримувати аліменти з допомоги з тимчасової непрацездатності?

Чи треба утримувати аліменти з лікарняних?

З одного боку, згідно з *п.п. 10–11 п. 1 Переліку видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб, затвердженого постановою КМУ від 26.02.1993 № 146* (далі — Перелік № 146), аліменти утримують, зокрема, із суми **допомоги з державного соціального страхування**.

З іншого боку, відповідно до абз. 4 ч. 2 ст. 34 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV страхові кошти, зараховані на окремий рахунок, **не можуть бути спрямовані на стягнення** на підставі виконавчих та інших документів, за якими здійснюється стягнення відповідно до закону. Тобто кошти допомоги з тимчасової непрацездатності можуть бути використані страхувальником виключно на надання матзабезпечення та соцпослуг застрахованим особам. Отже, фізично утримати аліменти з допомоги **не вийде**. Підкреслюють це й фахівці Головного Управління ПФУ у Вінницькій області (див. нижче).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Отже, з допомоги з тимчасової непрацездатності, що виплачується за кошти ПФУ, аліменти не стягують. А щодо **перших 5 днів, які оплачує роботодавець**, такого обмеження **немає, отже, з них утримують аліменти на загальних підставах** (п.п. 11 п. 1 Переліку № 146).

І якщо заробітку працівника за відповідний місяць не вистачає, аби утримати аліменти в необхідному розмірі, то, керуючись ч. 6 ст. 71 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 № 1404-VIII, роботодавець **нараховує боржнику заборгованість зі сплати аліментів**. Причину боргу і його суму слід зазначити у Звіті про здійсненні відрахування та виплати.

 Алла Головка, експерт газети

ДОКУМЕНТИ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Чи можна стягувати аліменти зі страхових виплат?

Роз'яснення від 18.03.2024

Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» страхувальник відкриває окремий поточний рахунок для зарахування страхових коштів у банках, або в Держказначействі, якщо є бюджетною установою. Кошти, що надходять на зазначений рахунок, обліковуються на окремому субрахунку.

Дані кошти, можуть бути використані виключно на здійснення страхових виплат за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності застрахованим особам і не можуть спрямовуватись на задоволення вимог кредиторів, на стягнення на підставі виконавчих та інших документів, за якими здійснюється стягнення відповідно до закону.

Отже, стягнення аліментів з сум допомоги по тимчасовій непрацездатності безпосередньо з окремого рахунку страхувальника чинним законодавством не передбачено.

Водночас, до обов'язків підприємств, установ та організацій належить здійснення відрахувань із заробітної плати боржника і перерахування коштів на відповідний рахунок органу державної виконавчої служби.

Окрім цього, згідно з Законом України «Про виконавче провадження» на допомогу, що виплачується в разі тимчасової непрацездатності та в інших випадках, стягнення аліментів здійснюється виключно за відповідними рішеннями.

Утримання аліментів з працівників провадиться з усіх видів заробітку і додатково винагороди як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом, в тому числі з допомоги по державному соціальному страхуванню, а також з допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Варто зазначити, що відповідно до Постанови КМУ № 146 утримання аліментів не провадиться з допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами, допомоги по тимчасовій непрацездатності по догляду за хворою дитиною віком до 14 років, тощо.

Отже, страхові кошти, зараховані на окремий рахунок, не можуть бути спрямовані на виплату аліментів, при цьому з суми допомоги по тимчасовій непрацездатності, виплаченій боржнику, стягнення аліментів повинно здійснюватися.

ГУ ДПС У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Щодо оподаткування компенсації на харчування членам Добровольчого формування

ІПК від 14.03.2024 № 1333/ІПК/10-36-24-01

Головне управління ДПС у Київській області розглянуло звернення щодо оподаткування компенсації на харчування членам Добровольчого формування, які не входять до штату

підприємства, виплаченої із місцевого бюджету та керується статті 52 глави 3 розділу II Податкового кодексу України (далі — Кодекс), повідомляє.

 <https://www.pfu.gov.ua/vn/405082-chy-mozhna-styaguvaty-alimenty-zi-strahovyh-vyplat/>

У своєму зверненні платник податків повідомив, що в розумінні вимог Кодексу є податковим агентом при виплаті грошової компенсації на харчування членам Добровольчого формування територіальної громади, які передбачені Програмою громади.

Враховуючи вищевикладене, платник податків просить надати індивідуальну податкову консультацію з таких питань:

1. чи є базою оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором, як додаткове благо, виплата з місцевого бюджету компенсації на харчування членам Добровольчого формування.

2. чи звільняється податковий агент, відповідно до п.п. 165.1.1 п. 165.1 ст. 165 Кодексу, від обов'язку нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб та військового збору за виплату компенсації на харчування членам Добровольчого формування.

Пунктом 2 частини 1 статті 1 розділу I Закону України «Про основи національного спротиву» від 16 липня 2021 року № 1702-IX (далі — Закон № 1702) визначено, що добровольче формування територіальної громади — воєнізований підрозділ, сформований на добровільній основі з громадян України, які проживають у межах території відповідної територіальної громади, який призначений для участі у підготовці та виконанні завдань територіальної оборони.

Частиною 2 статті 9 розділу III Закону № 1702 зазначено, що комплектування добровольчих формувань територіальних громад здійснюється на добровільній основі відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Частиною 1 статті 23 розділу VI Закону № 1702 визначено, що фінансування та матеріально-технічне забезпечення національного спротиву здійснюється за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, а також з інших не заборонених законодавством України джерел.

Відповідно до частини 1 статті 16 Закону України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі — Закон № 280) органи місцевого самоврядування є юридичними особами і наділяються цим та іншими законами власними повноваженнями, в межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність згідно із законом.

Пунктом 9 частини 1 статті 36 Закону № 280 визначено повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад в галузі оборонної роботи щодо підготовки і подання відповідним районним/обласним радам пропозицій до цільових місцевих програм підготовки територіальної оборони та підготовки населення України до участі в русі національного спротиву та участь в організації їх виконання.

Пунктом 16 частини 1 статті 43 Закону № 280 визначені повноваження районних та обласних рад щодо затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку, підготовки територіальної оборони та населення України до участі в русі національного спротиву відповідно району, області, цільових програм з інших питань, заслуховування звітів про їх виконання.

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів та порядок їх адміністрування регулюються Кодексом.

Абзацом 1 підпункту 14.1.54 пункту 14.1 статті 14 Кодексу визначено, що дохід з джерелом їх походження з України — будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні.

Оподаткування доходів фізичних осіб регламентується розділом IV Кодексу.

Відповідно до підпункту 162.1.1 пункту 162.1 статті 162 якого платниками податку є, зокрема, фізична особа — резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи.

Згідно з підпунктом 163.1.1 пункту 163.1 статті 163 Кодексу об'єктом оподаткування резидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід.

Доходи, які не включаються до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку, визначені статтею 165 Кодексу.

Так, абзацом 1 підпункту 165.1.1 пункту 165.1 статті 165 Кодексу визначено, що до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку не включаються, такі доходи сума державної та соціальної матеріальної допомоги, державної допомоги, компенсацій, вартість соціальних послуг та реабілітаційної допомоги (включаючи грошові компенсації особам з інвалідністю, на дітей з інвалідністю при реалізації індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю, суми допомоги по вагітності та пологах), винагород і страхових виплат, які отримує платник податку з бюджетів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування та у формі фінансової допомоги особам з інвалідністю з Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю згідно із законом, указами Президента України та актами Кабінету Міністрів України, а також вартість соціальної допомоги в натуральній формі малозабезпеченим сім'ям, що отримана від надавачів соціальних послуг відповідно до Закону України «Про соціальні послуги».

Крім того, підпунктом 1.7 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX перехідних положень Кодексу передбачено звільнення від оподаткування збором доходи, які згідно з розділом IV цього Кодексу та підрозділом 1 цього розділу не включаються до загального оподаткованого доходу фізичних осіб (не підлягають оподаткуванню, оподатковуються за нульовою ставкою), крім доходів, зазначених у пунктах 3 і 4 пункту 170.13¹ статті 170 цього Кодексу та пункті 14 підрозділу 1 цього розділу.

Водночас, пунктом 164.1 статті 164 Кодексу визначено, що базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід, з урахуванням особливостей, визначених цим розділом.

Разом з тим, згідно з абзацом 1 підпункту «б» підпункту 164.2.17 пункту 164.2 статті 164 Кодексу до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включаються дохід, отриманий платником подат-

ку як додаткове благо (крім випадків, передбачених статтею 165 цього Кодексу) у вигляді вартості майна та харчування, безоплатно отриманого платником податку, крім випадків, визначених цим Кодексом для оподаткування прибутку підприємств.

Також, згідно з підпунктом 164.2.20 пункту 164.2 статті 164 Кодексу до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включаються інші доходи, крім зазначених у статті 165 цього Кодексу.

Згідно з пунктом 167.1 статті 167 Кодексу ставка податку становить 18 відсотків бази оподаткування щодо доходів, нарахованих (виплачених, наданих) (крім випадків, визначених у пунктах 167.2–167.5 цієї статті) у тому числі, але не виключно у формі: заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами.

Відповідно до підпункту 1.2 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу об'єктом оподаткування збором є доходи, визначені статтею 163 цього Кодексу.

Згідно з підпунктом 1.3 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX Кодексу ставка збору становить 1,5 відсотка від об'єкта

оподаткування, визначеного підпунктом 1.2 цього пункту.

Враховуючи вищезазначене, суми державної допомоги, компенсації, що надається фізичним особам за рахунок місцевого бюджету, не підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб та військовим збором за умови виконання органом місцевого самоврядування затвердженої, у встановленому порядку, програми соціально-економічного розвитку чи цивільної програми з питань діяльності місцевого самоврядування, в якій передбачено надання такої допомоги, компенсації за рахунок місцевого бюджету (з конкретним визначенням її напрямків, умов та кошторисом).

Додатково повідомляємо, що з метою уникнення неоднозначного тлумачення норм податкового законодавства у частині оподаткування доходів фізичних осіб, кожний конкретний випадок виникнення податкових відносин слід розглядати з урахуванням документів (матеріалів), які стосуються порушених питань.

Відповідно до пункту 52.2 статті 52 Кодексу індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.

Б

 Оподаткування

ОРЕНДНА ПЛАТА В РОЗМІРІ 1 ГРН ТА ПДВ: РОЗ'ЯСНЮЮТЬ ПОДАТКІВЦІ

Маргарита Ващук,

експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»,

(коментар до ІПК ДПС України від 12.03.2024 № 1274/ІПК/99-00-21-03-02 ІПК; документ див. на с. 12)

В коментованій ІПК податківці розглянули два питання бюджетної установи:

- **оподаткування ПДВ орендної плати, визначеної в розмірі 1 грн.** Нагадаємо, що на особливий розмір орендної плати в сумі 1 грн можуть розраховувати лише орендарі з числа зазначених в п. 13 Методики № 630¹. У випадку, що його розглядаємо, бюджетна уста-

нова, яка утримується з держбюджету, здає нерухоме майно іншій бюджетній установі, яка утримується з держбюджету. І згідно з п. 13 Методики № 630 розмір орендної плати в такому разі становить 1 грн;

- **втрати неприбутковості в разі отримання доходів від оренди майна.** Розглянемо їх окремо.

ОРЕНДНА ПЛАТА І ПДВ

ПКУ² розглядає орендну плату як **послугу**, адже відповідно до п.п. 14.1.185 ПКУ постачанням послуг є все, що не вважається

постачанням товарів. Тому орендна плата є **об'єктом оподаткування за ставкою 20%**. Відповідно, якщо балансоутримувач:

¹ Методика розрахунку орендної плати за державне майно, затверджена постановою КМУ від 28.04.2021 № 630.

² Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.

3
Порядок передачі в оренду державного та комунального майна, затверджений постановою КМУ від 03.06.2020 № 483.

4
Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI.

- **не є платником ПДВ**, він, звісно, не повинен збільшувати орендну плату на суму ПДВ;
- **zareєстрований платником ПДВ**, то за орендними операціями він має нараховувати податкові зобов'язання з ПДВ. На дату виникнення податкових зобов'язань з ПДВ має скласти податкову накладну (ПН) і зареєструвати її відповідно до п. 201.1 ПКУ.

На яку суму Згідно з п. 188.1 ПКУ базу оподаткування операцій з постачання послуг визначають з огляду на їхню договірну вартість. І в загальному випадку ця норма вимагає визначати базу оподаткування послуг на рівні, не нижчому ніж звичайні ціни. Згідно з п.п. 14.1.71 ПКУ звичайною є ціна товарів (робіт, послуг), яку визначили сторони договору. Вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін, якщо не доведено зворотне. Тож у разі суттєвого заниження цін в договорі податківці зазвичай намагаються довести невідповідність бази оподаткування ринковим цінам і збільшують податкові зобов'язання.

Як же бути, коли платник ПДВ здає в оренду нерухомість за 1 грн? Адже така ціна явно нижча від ринкової. Абзац 3 п. 188.1 ПКУ містить **виняток**: якщо **ціну віднесено до категорії цін, які підлягають державному регулюванню**, база оподаткування ПДВ визначатиметься з огляду на їхню договірну (контрактну) вартість, що встановлена із врахуванням механізмів державного регулювання. Це підкреслюють податківці в коментованій ІПК.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Встановлення ціни договору на рівні 1 грн на рік **передбачено законодавчо**. Тому, на нашу думку, її можна розцінювати як ціну, що підлягає державному регулюванню. Тож ПДВ можна **нараховувати на ціну, визначену договором**. Погоджуються з цим і податківці в коментованій ІПК.

Податківці в ІПК від 07.07.2021 № 2679/ІПК/99-00-21-03-02-05 підкреслювали, що оподатковувати ПДВ потрібно **всю суму, враховуючи інфляційні коригування, навіть якщо вона підлягає розподілу** між балансоутримувачем та бюджетом і балансоутримувач — платник ПДВ отримує лише частину.

Дата складання ПН В загальному випадку ПН слід складати на дату виникнення податкових зобов'язань (ПЗ) з ПДВ (п. 201.1 ПКУ).

Своєю чергою, ПЗ відповідно до п. 187.1 ПКУ виникають **за правилом «першої події»**:

- **на дату зарахування коштів** від покупця/замовника на банківський рахунок як оплати за товари/послуги, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг за готівку — **дату оприбуткування коштів у касі**, а в разі відсутності такої — **дату інкасації готівки в банківській установі**, що обслуговує платника податку;
- **на дату відвантаження товарів**, а для послуг — **дату оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг** платником ПДВ.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Згідно з п. 187.7 ПКУ якщо постачання товарів/послуг відбувається з **оплатою бюджетними коштами**, то ПЗ з ПДВ виникають на **дату зарахування таких коштів на банківський рахунок** бюджетної установи або дату отримання відповідної компенсації у будь-якій іншій формі, включаючи зменшення заборгованості такого платника податку за його зобов'язаннями перед бюджетом.

Оскільки у випадку, що розглядається, контрагент розраховується бюджетними коштами (є бюджетною установою), то слід орієнтуватися на дату оплати.

В **усіх інших ситуаціях** необхідно керуватися загальним правилом та виписувати ПН на дату «першої події».

Розподіл Згідно з абз. 4 п. 133 Порядку № 483³ у разі оренди майна **бюджетних установ** орендна плата спрямовується до **державного бюджету** в розмірі, встановленому БКУ⁴.

Отже, якщо йдеться про оренду **державного майна**, то відповідно до п.п. 10 ч. 3 ст. 29 БКУ орендна плата **розподіляється так**:

- 50% спрямовуються до доходу спецфонду держбюджету;
- 50% є власними надходженнями установи-балансоутримувача.

Це підтверджував Мінфін у листі від 05.09.2017 № 06220-12/23-3435/5/2785 (див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 36/2017, с. 5) та ФДМУ в листі від 02.03.2021 № 10-16-4448.

Щодо **комунального майна**, то згідно з п. 29 ч. 1 ст. 64, п. 28 ч. 1 ст. 66, п. 14 ч. 1 ст. 69 БКУ надходження від оренди комунального майна є доходами загального фонду відповідних місцевих бюджетів. Але, на відміну

5
Закон України
«Про оренду державного
та комунального
майна»
від 03.10.2019 № 157-ІХ.

6
Примірний договір
оренди нерухомого
або іншого окремого
індивідуально визна-
ченого майна, що на-
лежить до державної
власності, затверджен-
ий постановою КМУ
від 12.08.2020 № 820.

від держбюджету, відсоткового розміру розподілу для місцевих бюджетів у цих нормах **не встановлено**. Втім, згідно з абз. 3 ч. 5 *Закону про оренду*⁵ порядок розподілу орендної плати для об'єктів, що перебувають у комунальній власності, між відповідним бюджетом, орендодавцем і балансоутримувачем визначається представницьким органом місцевого самоврядування. Він може передбачити такий самий розподіл, як і для держбюджету, а може визначити зовсім інші пропорції.

ДО ВІДОМА. Винятків (коли розподіл отриманої орендної плати не відбувається) не передбачено, навіть якщо йдеться про **річну орендну плату в розмірі 1 грн**, встановлену відповідно до *Методики* № 630.

Відповідно до п.п. 3.3, 3.4 розд. II *Примірного договору*⁶ **орендар сам розподіляє** суму плати, тобто перераховує необхідну частину у відповідний бюджет, а решту — балансоутримувачу.

ЦИТАТА. «...Балансоутримувач виставляє рахунок на загальну суму орендної плати із зазначенням частини орендної плати, яка сплачується на рахунок Балансоутримувача, і частини орендної плати, яка сплачується до державного бюджету. <...> Орендар сплачує Балансоутримувачу належну йому частину орендної плати разом із податком на додану вартість,

нарахованим на загальну суму орендної плати».

(витяг з п. 3.4 *Примірного договору*)

Водночас з огляду на те, що форма примірна, домовитися можна і про інший порядок розрахунків, наприклад коли орендар сплачує всю суму балансоутримувачу, а він сам перераховує належну частину в бюджет.

ФДМУ в листі від 30.06.2021 № 10-16-14664 наголосив, що акт виконаних робіт на надання орендних послуг оформляється балансоутримувачем на загальну суму орендної плати, де окремо зазначаються сума орендної плати, яку перераховують балансоутримувачу (без ПДВ), до держбюджету (без ПДВ), та сума ПДВ, яку нараховують на загальну суму орендної плати.

Строків внесення річної орендної плати в розмірі 1 грн не встановлено. Однак свого часу ФДМУ в листі від 14.02.2018 № 10-16-3045 (див. газету «Бухгалтерія: бюджет», 24/2018, с. 15) зазначав: якщо розмір орендної плати за договором оренди складає 1 грн на рік, то це означає, що орендар зобов'язаний сплатити 1 грн **саме за рік користування майном** згідно з договором оренди.

Отже, після року користування майном:

- установа-балансоутримувач складає ПН на суму 1,20 грн;
- орендар перераховує 50 коп. до держбюджету, 50 коп. — установі-балансоутримувачу, 20 коп. (ПДВ) — установі-балансоутримувачу.

НЕПРИБУТКОВІСТЬ

Згідно з ПКУ бюджетні установи є **неприбутковими**. Зокрема, згідно з п.п. 133.4.1 ПКУ бюджетна установа є неприбутковою, якщо:

- утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;
- внесена контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій.

Інші вимоги, зокрема, про те, що установчі документи установи (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) повинні містити заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників, на бюджетні установи не поширюються. Зокрема, в абз. 6 п.п. 133.4.1

ПКУ прямо сказано: вимоги щодо наявності **установчих документів не поширюються на бюджетні установи**.

Тож дивно виглядає, що в коментованій ІПК податківці стверджують таке: у ситуації, коли відповідно до договору оренди держмайна орендар самостійно розподіляє кожний черговий платіж за оренду майна і спрямовує відповідні частини орендної плати безпосередньо держорганізації (балансоутримувачу) та до держбюджету, а держорганізація, своєю чергою, у складі своїх доходів для цілей бухобліку відображає одержану від орендаря частину орендної плати, яку в повному обсязі використовує для фінансування видатків на своє утримання, реалізацію мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами (з урахуванням

положень п. 63 підрозд. 4 розд. XX ПКУ на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану), **такий порядок розрахунків не є розподілом доходів або їх частини серед засновників**, членів органів управління такої державної організації та інших пов'язаних із ними осіб.

Напрями використання орендної плати чітко визначено ч. 17 ст. 13 БКУ — надходження від орендної плати можуть спря-

мовуватися **на утримання, облаштування, ремонт та придбання майна бюджетних установ**. І використовувати їх на інші цілі є порушенням бюджетного законодавства, а отже, установи зазвичай цього не допускають.

Втім, все ж таки податківці розподіл орендарем орендної плати не визнають розподілом доходів або їх частини серед засновників, **а отже, це не впливає на неприбутковість бюджетної установи**.

ДОКУМЕНТ, ЩО КОМЕНТУЄТЬСЯ

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Щодо оподаткування ПДВ орендної плати

ІПК від 12.03.2024 № 1274/ІПК/99-00-21-03-02 ІПК

Державна податкова служба України за результатами розгляду звернення щодо оподаткування ПДВ операцій з надання в оренду майна та статусу неприбуткової установи і, керуючись статтею 52 глави 3 розділу II Податкового кодексу України (далі — ПКУ), повідомляє.

Як зазначено у зверненні, платник ПДВ, який є бюджетною установою, що фінансується з державного бюджету загального та спеціального фондів і внесена до Реєстру неприбуткових установ та організацій (далі — Реєстр), надає послуги з оренди нежитлових приміщень з метою розміщення там установи, яка фінансується за рахунок державного бюджету. Згідно з умовами договору орендна плата становить 1 грн в рік і при цьому 50 % надходить до спеціального фонду платника, а 50 % — до державного бюджету.

Враховуючи вищевикладене, платник податку просить надати індивідуальну податкову консультацію:

1) щодо оподаткування ПДВ операцій з надання в оренду нежитлових приміщень, якщо згідно з умовами договору орендна плата становить 1 грн в рік;

2) чи втрачає державна організація статус неприбуткової організації у разі проведення операцій з надання в оренду нежитлових приміщень з метою розміщення установи, яка фінансується за рахунок державного бюджету, враховуючи що сума орендної плати становить 1 грн в рік і при цьому 50 % орендної плати надходить до спеціального фонду державної організації, а 50 % — до державного бюджету?

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулюються ПКУ (пункт 1.1 статті 1 розділу I ПКУ).

Відповідно до пункту 5.3 статті 5 розділу I ПКУ інші терміни, що застосовуються у ПКУ і не визначаються ним, використовуються у значенні, встановленому іншими законами.

Відповідно до підпункту 19¹.1.28 пункту 19¹.1 статті 19¹ розділу I ПКУ до функцій контролюючих органів належить, зокрема, надання індивідуальних податкових консультацій, інформаційно-довідкових послуг з питань податкового та іншого законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи, питання порядку проведення операцій з надання в оренду державного майна

та визначення вартості такої оренди не належать до компетенції ДПС.

Господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання, регулюються Господарським кодексом України (далі — ГКУ).

Статтею 67 ГКУ встановлено, що відносини підприємства з іншими підприємствами, організаціями, громадянами в усіх сферах господарської діяльності здійснюються на основі договорів.

Статтями 284 та 286 ГКУ визначено, що істотною умовою договору оренди є, зокрема, орендна плата, яка є фіксованим платежем, який орендар сплачує орендодавцю незалежно від наслідків своєї господарської діяльності.

Правові, економічні та організаційні відносини, пов'язані з передачею в оренду майна, що перебуває в державній та комунальній власності, майна, що належить Автономній Республіці Крим, а також передачею права на експлуатацію такого майна, майнові відносини між орендодавцями та орендарями щодо господарського використання майна, що перебуває в державній та комунальній власності, майна, що належить Автономній Республіці Крим, регулює Закон України від 03 жовтня 2019 року № 157-ІХ «Про оренду державного та комунального майна» зі змінами (далі — Закон № 157).

Встановлення орендної плати щодо оренди державного майна регламентується статтею 17 Закону № 157.

Методика розрахунку орендної плати за державне майно затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2021 року № 630 «Деякі питання розрахунку орендної плати за державне майно».

Примірний договір оренди нерухомого або іншого окремого індивідуально визначеного майна, що належить до державної власності (далі — Примірний договір), затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2020 року № 820 «Про затвердження примірних договорів оренди державного майна».

Пункти 3.3 та 3.4 розділу II «Незмінювані умови договору» Примірного договору містять, зокрема, такі вимоги:

- орендар сплачує орендну плату до державного бюджету та балансоутримувачу у співвідношенні, визначеному у такому Договорі;
- орендар сплачує орендну плату на підставі рахунків балансоутримувача. Балансоутримувач виставляє рахунок на загальну суму орендної плати із зазначенням частини орендної плати, яка сплачується на рахунок балансоутримувача, і частини орендної плати, яка сплачується до державного бюджету;
- орендар сплачує балансоутримувачу належну йому частину орендної плати разом із ПДВ, нарахованим на загальну суму орендної плати.

Основні засади цінової політики і відносини, що виникають у процесі формування, встановлення та застосування цін, а також здійснення державного контролю (нагляду) та спостереження у сфері ціноутворення регулюються Законом України від 21 червня 2012 року № 5007-VI «Про ціни і ціноутворення» (далі — Закон № 5007).

Відповідно до пунктів 1 і 2 статті 12 Закону № 5007 державні регульовані ціни запроваджуються на товари, які справляють визначальний вплив на загальний рівень і динаміку цін, мають істотну соціальну значущість, а також на товари, що виробляються суб'єктами, які займають монополіне (домінуюче) становище на ринку. При цьому державні регульовані ціни повинні бути економічно обґрунтованими (забезпечувати відповідність ціни на товар витратам на його виробництво, продаж (реалізацію) та прибуток від його продажу (реалізації)).

Згідно зі статтею 13 Закону № 5007 державне регулювання цін здійснюється Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади, державними колегіальними органами та органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень шляхом зокрема, установлення обов'язкових для застосування суб'єктами господарювання фіксованих цін.

Щодо питання 1

Правові основи оподаткування ПДВ встановлено розділом V та підрозділом 2 розділу XX ПКУ.

Згідно з підпунктами «а» і «б» пункту 185.1 статті 185 розділу V ПКУ об'єктом оподаткування ПДВ є операції платників податку з постачання товарів/послуг, місце постачання яких відповідно до статті 186 розділу V ПКУ розташоване на митній території України.

Відповідно до пункту 188.1 статті 188 розділу V ПКУ база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім акцизного податку, який нараховується відповідно до підпунктів 213.1.9 і 213.1.14 пункту 213.1 статті 213 ПКУ, збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що справляється з вартості послуг стільникового рухомого зв'язку, податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий, що використовується виробниками — суб'єктами господарювання

для виробництва лікарських засобів, у тому числі компонентів крові і вироблених з них препаратів (крім лікарських засобів у вигляді бальзамів та еліксирів).

При цьому база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг не може бути нижче ціни придбання таких товарів/послуг, база оподаткування операцій з постачання самостійно виготовлених товарів/послуг не може бути нижче звичайних цін, а база оподаткування операцій з постачання необоротних активів не може бути нижче балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів — виходячи із звичайної ціни), за винятком:

товарів (послуг), ціни на які підлягають державному регулюванню;

газу, який постачається для потреб населення;

електричної енергії, ціна на яку склалася на ринку електричної енергії.

Таким чином, операція з надання послуг з оренди нерухомого майна (нежитлових приміщень), яке знаходиться на митній території України, у тому числі що належить до державної власності, відповідно до пункту 185.1 статті 185 розділу V ПКУ є операцією з постачання послуг, яка є об'єктом оподаткування ПДВ та оподатковується ПДВ у загальнозвстановленому порядку за ставкою 20 відсотків виходячи з бази оподаткування ПДВ, визначеної відповідно до пункту 188.1 статті 188 розділу V ПКУ, а саме виходячи з договірної вартості, яка не може бути нижче звичайних цін.

Водночас якщо орендна плата у розмірі 1 грн в рік віднесена до категорії цін, які підлягають державному регулюванню, база оподаткування ПДВ визначатиметься виходячи з їх договірної (контрактної) вартості, що встановлена із врахуванням механізмів державного регулювання.

Щодо питання 2

Правові основи оподаткування податком на прибуток підприємств встановлено розділом III та підрозділом 4 розділу XX ПКУ.

Пунктом 133.4 статті 133 розділу III ПКУ встановлено, що не є платниками податку на прибуток підприємств неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених цим пунктом. Так, згідно з підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 розділу III ПКУ неприбутковим підприємством, установою та організацією для цілей оподаткування податком на прибуток підприємств є підприємство, установа та організація (далі — неприбуткова організація), що одночасно відповідає таким вимогам:

утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини

серед засновників (учасників у розумінні Цивільного кодексу України), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб. Для цілей цього абзацу не вважається розподілом отриманих доходів (прибутків) фінансування видатків, визначених підпунктом 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 розділу III ПКУ;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду, іншим юридичним особам, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону (для недержавних пенсійних фондів), або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення). Положення цього абзацу не поширюється на об'єднання та асоціації об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельні кооперативи;

внесена контролюючим органом до Реєстру.

Положення абзаців третього і четвертого підпункту 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 розділу III ПКУ щодо вимог наявності установчих документів не поширюються на бюджетні установи.

Відповідно до підпункту 133.4.5 пункту 133.4 статті 133 розділу III ПКУ постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 року № 440 затверджено Порядок ведення Реєстру неприбуткових установ та організацій, включення неприбуткових підприємств, установ та організацій до Реєстру та виключення з Реєстру (далі — Порядок). Пунктом 3 цього Порядку визначено, що створення і ведення Реєстру здійснюється ДПС.

Слід зазначити, що доходи (прибутки) неприбуткової організації використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами (абзац перший підпункту 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 розділу III ПКУ), з урахуванням положень п. 63 підрозділу 4 розділу XX ПКУ на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану.

Тож обов'язковими умовами перебування державної організації у статусі неприбуткової організації є, зокрема, заборона розподілу доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників), працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску) такої організації, членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб та використання своїх доходів виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами.

При цьому, на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану не вважається порушенням вимог пункту 133.4 статті 133 розділу III ПКУ здійснення неприбутковою організацією передачі майна, надання послуг, благодійної допомоги, використання доходів (прибутків) для фінансування видатків, не передбачених установчими документами, на цілі, що визначені пунктом 63 підрозділу 4 розділу XX ПКУ.

У ситуації, коли відповідно до договору оренди державного майна орендар самостійно розподіляє кожний черговий платіж за оренду майна і спрямовує відповідні частини орендної плати безпосередньо державній організації (балансоутримувачу) та до державного бюджету, а державна організація, в свою чергу, у складі своїх доходів для цілей бухгалтерського обліку відображає одержану від орендаря частину орендної плати, яку в повному обсязі використовує для фінансування видатків на своє утримання, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами (з урахуванням положень пункту 63 підрозділу 4 розділу XX ПКУ на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану), такий порядок розрахунків не є розподілом доходів або їх частини серед засновників, членів органів управління такої державної організації та інших пов'язаних з ними осіб. При цьому мають дотримуватися інші вимоги підпунктів 133.4.1 та 133.4.2 пункту 133.4 статті 133 розділу III ПКУ щодо перебування такої державної організації у Реєстрі.

Відповідно до пункту 52.2 статті 52 глави 3 розділу II ПКУ індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.

Б

Оподаткування

ВИПЛАТА З МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ СТИПЕНДІЇ ОБДАРОВАНИМ ДІТЯМ: ЩО З ОПОДАТКУВАННЯМ?

Людмила Балла,

експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»,

Альона Кісельова,

консультант газети «Бухгалтерія: бюджет»

(коментар до ІПК ДПС України від 15.03.2024 № 1355/ІПК/99-00-24-03-03 ІПК; документ див. на с. 17)

З метою підтримки обдарованих дітей та молоді місцева рада може ухвалити рішення про виплату стипендії учням закладів середньої освіти, студентам закладів вищої освіти, учням закладів професійно-технічної освіти, вихованцям позашкільних навчальних закла-

дів, учням та вихованцям закладів культури, які розташовані на території міської ради. І, звісно, виникають питання щодо оподаткування таких виплат. Роз'яснення щодо цього питання надано в коментованій ІПК. Але перш ніж перейди до їх розгляду, нагадаємо загальні моменти.

ВИПЛАТА СТИПЕНДІЇ: ЗАГАЛЬНІ МОМЕНТИ

Повноваження Повноваження у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту виконавчі органи сільських, селищних, міських рад здійснюють відповідно до ст. 32 Закону № 280¹. Такі повноваження включають можливість призначення обдарованій молоді стипендій за кошти місцевого бюджету.

БКУ² також дозволяє здійснювати видатки на освіту з бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад (п. 2 ч. 1 ст. 89 БКУ). Крім того, п. 21 ч. 1 ст. 91 БКУ до видатків, що можуть здійснюватись з усіх місцевих бюджетів, відносить, зокрема, видатки на інші програми, пов'язані з виконанням власних повноважень, затверджені ВР АР Крим, відповідною місцевою радою згідно із законом.

Тож із метою матеріальної підтримки обдарованих дітей та молоді, стимулювання дітей та молоді на досягнення високих результатів у навчанні, фізичній культурі та спорті, творчих здобутків у науково-дослідницькій діяльності, літературі та мистецтві, в межах реалізації вищевказаних повноважень місцеві ради можуть надавати стипендії. Для цього потрібно розробити та затвердити рішенням місцевої ради відповідну **програму** з категорії соціально-економічних та розробити положення.

ДО ВІДОМА. При розробці програми варто вказати види стипендій, що їх надаватимуть, критерії відбору стипендіатів, кате-

горії осіб, яким їх передбачено, розміри стипендій тощо.

Фінансування Видатки на фінансування такої програми слід передбачити у відповідній **бюджетній** програмі. Бюджетні програми групують за функціями, які вони реалізують (освіта, охорона здоров'я, соцзахист тощо), а також більш детально — за напрямками в межах цієї функції (див. *Програмну класифікацію*³).

Отже, якщо місцева рада має намір визначити стипендіатів тільки серед школярів, то видатки плануються за кодом **ТПКВК МБ 1020** «Надання загальної середньої освіти за рахунок коштів місцевого бюджету». Якщо ж коло стипендіатів більш широке, то видатки плануються за кодом **ТПКВК МБ 1142** «Інші програми та заходи у сфері освіти». На нашу думку, доцільно обрати саме останній.

КЕКВ Згідно з п.п. 10 п.п. 2.5.3 *Інструкції* № 333⁴ виплата стипендій, які призначаються органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, здійснюється за **КЕКВ 2730** «Інші виплати населенню».

Виплата Місцева рада може:

- самостійно виплатити ці кошти учням. Відповідальним за це зазвичай призначають відповідний виконавчий орган (департамент, відділ освіти тощо);
- перерахувати ці кошти закладу освіти для подальшого перерахування учневі. Який шлях обрати — вирішувати місцевій раді.

1

Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР.

2

Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI.

3

Типова програмна класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів, затверджена наказом МФУ від 20.09.2018 № 793.

4

Інструкція щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затверджена наказом МФУ від 12.03.2012 № 333.

ОПОДАТКУВАННЯ

ПДФО та ВЗ Порядок оподаткування податком на доходи фізосіб (ПДФО) та військовим збором (ВЗ) залежить від категорії стипендіата.

1. Стипендію виплачують учню (студенту) закладу освіти. В такому разі можна застосовувати *п.п. 165.1.26 ПКУ*⁵. Він передбачає, що сума стипендії (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону), яку виплачують **учню, студенту, курсанту** військових **навчальних закладів**, ординатору, аспіранту або ад'юнкту, **не підлягає оподаткуванню**, але в розмірі, не вищому ніж сума, визначена абз. 1 *п.п. 169.4.1 ПКУ* (в 2024 році — **4240,00 грн**). Сума **перевищення** за її наявності підлягає оподаткуванню під час її нарахування (виплати) ПДФО **за ставкою 18% та ВЗ — 1,5%**. Це підтверджують і податківці в коментованій *ІПК*. В додатку 4ДФ Податкового розрахунку такий дохід відображають за ознакою доходу «150».

2. Стипендію виплачують іншим особам. Податківці дуже формально підходять до застосування *п.п. 165.1.26 ПКУ*. Зокрема, оскільки в ньому йдеться саме про «**учнів**» та «**студенів**» закладів освіти, то тільки в разі виплати стипендії зазначеним категоріям осіб можна застосовувати *п.п. 165.1.26 ПКУ* та не оподатковувати стипендію в межах суми, визначеної абз. 1 *п.п. 169.4.1 ПКУ* (в 2024 році — 4240,00 грн).

Якщо стипендію виплачують на користь фізосіб, які не належать до вказаних категорій осіб, **то вся сума такої стипендії** оподатковується ПДФО **за ставкою 18% та ВЗ — 1,5%**.

Наприклад, у сфері позашкільної освіти (див. *ст. 1 Закону про дошкільну освіту*⁶) навчаються:

- **вихованці** — особи, які відвідують гуртки, клуби, творчі об'єднання, секції закладу позашкільної освіти за інтересами, здібностями та нахилами, отримують допрофесійну підготовку. Зазначимо, що вихованцями називають і дітей, які займаються в ДЮСШ;
- **учні** — особи, які відвідують класи та інші творчі об'єднання закладу позашкільної освіти, навчально-виховна робота в яких організована у формі класно-урочної або іншої системи;
- **слухачі** — особи, які проводять дослідницьку, пошукову та експериментальну роботу з різних проблем науки, техніки, мистецтва.

Тож, якщо стипендію призначено вихованцям, слухачам, спортсменам та їхнім тренерам й іншим особам, не зазначеним в *п.п. 165.1.26 ПКУ*, то таку стипендію оподатковують ПДФО та ВЗ **на загальних підставах незалежно від їх розміру**. В додатку 4ДФ Податкового розрахунку такий дохід відображають за ознакою доходу «127».

ЄСВ Сума стипендії **не є** базою нарахування ЄСВ (відповідно до *п. 1 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»* від 08.07.2010 № 2464-VI базою нарахування ЄСВ є зарплата та сума винагороди за цивільно-правовими договорами).

БУХОБЛІК

Згідно з *п. 8.2 Типової кореспонденції*⁷ нарахування стипендій має відбуватися за дебетом субрахунку **8011 «Витрати на оплату праці»** або дебетом субрахунку **8511 «Витрати за необмінними операціями»**. Але в обмін на перерахування коштів установа жодних активів не отримує, як і зобов'язань в особи — отримувача стипендії не виникає. Тому вважаємо, що доречніше визнавати нарахування стипендій витратами за необмінними операціями. Крім того, *п. 3 розд. II НС 135 «Витрати»*⁸ передбачено, що трансферти, до яких належать і стипендії, є саме необмінними операціями. Отже, при нарахуванні стипендій варто відображати витрати на субрахунок **8511 «Витрати за необмінними операціями»**.

Одночасно з цим для проведення розрахунків із заборгованості з допомоги та інших трансфертів населенню *Порядком застосування Плану рахунків*⁹ передбачено використовувати **субрахунок 6512 «Розрахунки з виплати стипендій, пенсій, допомоги та інших трансфертів населенню»**. Власне цей субрахунок, можна сказати, є ідеальним для ведення розрахунків за стипендіями, адже на це є пряма вказівка в назві й у *Порядку застосування Плану рахунків*, та й у *п. 8.2 Типової кореспонденції* його застосовують при відображенні операції з нарахування стипендії. Але! Може викликати невпевненість той факт, що субрахунок 6512 належить до рахунку 65 «Розрахунки з оплати праці», а стипендії в жодному разі не пов'язані з виконанням робіт. Тож, якщо вам

5

Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.

6

Закон України «Про дошкільну освіту» від 22.06.2000 № 1841-III.

7

Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами, затверджена наказом МФУ від 29.12.2015 № 1219.

8

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати», затверджене наказом МФУ від 18.05.2012 № 568.

9

Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом МФУ від 29.12.2015 № 1219.

з огляду на це не до вподоби проводити розрахунки за стипендіями на субрахунок 6512, можете використовувати «універсальний» субрахунок 6415 «Розрахунки з іншими кредиторами».

Приклад. Відділ освіти на підставі рішення міської ради виплачує щомісяця стипендії 20 обдарованим учням по 900,00 грн кожному.

Облік виплати стипендій обдарованим дітям

Зміст операції	Бухгалтерський облік		Меморіальний ордер	Підстава для запису	Сума, грн
	дебет рахунку	кредит рахунку			
1. Нараховано стипендію обдарованим дітям за березень 2024 року (20 осіб × 900,00 грн)	8511	6512	17	Бухгалтерська довідка, складена на підставі відомості	18000,00
2. Отримано фінансування за КЕКВ 2730	2313	7011	2	Виписка банку	18000,00
3. Перераховано стипендії отримувачам	6512	2313	2	Платіжна інструкція	18000,00

ДОКУМЕНТ, ЩО КОМЕНТУЄТЬСЯ

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Щодо оподаткування стипендії, що виплачується з місяцевого бюджету

ІПК від 15.03.2024 № 1355/ІПК/99-00-24-03-03 ІПК

Державна податкова служба України, керуючись ст. 52 Податкового кодексу України (далі — Кодекс), розглянула звернення <...> щодо практичного застосування норм податкового законодавства та в межах компетенції повідомляє.

Платник податків просить надати індивідуальну податкову консультацію з наступного питання:

Чи оподатковується податком на доходи фізичних осіб та військовим збором стипендія міського голови для обдарованої молоді міста, яка запроваджується з метою підтримки талановитих молодих громадян, створення умов для виховання інтелектуальної та творчої еліти міста і спрямована на стимулювання молодих людей на досягнення високих результатів у навчанні, фізичній культурі та спорті, творчих здобутків у науково — дослідницькій, громадській та волонтерській діяльності?

Платником також зазначено, що стипендії встановлюються та виплачуються для студентів (учнів) вищих навчальних закладів, професійно-технічних навчальних закладів та коледжів міста, як додаткові до стипендій, призначених навчальним закладом. Виплата стипендій здійснюється в межах асигнувань на реалізацію міської цільової програми, затвердженої місцевим бюджетом.

Оподаткування доходів фізичних осіб регламентується розділом IV Кодексу, відповідно до п. 163.1 ст. 163 якого об'єктом оподаткування резидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід.

Статтею 165 Кодексу визначено виключний перелік доходів, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподаткованого доходу, зокрема:

сума міжнародних премій у сфері наукової, науково-технічної діяльності, стипендій, грантів, що виплачуються (надаються) в рамках фінансування наукових (науково-технічних) проектів, виконання яких здійснюється відповідно до міжна-

родних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та які зареєстровані відповідно до ст. 66 Закону України 26 листопада 2015 року № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність» (далі — Закон № 848) (п.п. «б» п.п. 165.1.1 п. 165.1 ст. 165 Кодексу);

сума стипендії (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону), яка виплачується учню, студенту, курсанту військових навчальних закладів, ординатору, аспіранту або ад'юнкту, але не вище ніж сума, визначена в абзаці першому п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 Кодексу. Сума перевищення за її наявності підлягає оподаткуванню під час її нарахування (виплати) за ставкою, визначеною п. 167.1 ст. 167 Кодексу (п.п. 165.1.26 п. 165.1 ст. 165 Кодексу).

Відповідно до п.п. 1.7 п. 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу звільняються від оподаткування військовим збором доходи, що згідно з розділом IV Кодексу та підрозділом 1 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу не включаються до загального оподаткованого доходу фізичних осіб (не підлягають оподаткуванню, оподатковуються за нульовою ставкою), крім доходів, зазначених у пунктах 3 і 4 п. 170.13¹ ст. 170 Кодексу та п. 14 підрозділу 1 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу.

Разом з тим згідно з п.п. 164.2.20 п. 164.2 ст. 164 Кодексу до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податків включаються інші доходи, крім зазначених у ст. 165 Кодексу.

Також вказані доходи є об'єктом оподаткування військовим збором (п.п. 1.2 п. 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу).

Ставка військового збору становить 1,5 відс. об'єкта оподаткування, визначеного п.п. 1.2 п. 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу (п.п. 1.3 п. 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу).

Нарахування, утримання та сплата (перерахування) податку на доходи фізичних осіб та військового збору до бюджету здійснюються у порядку, встановленому ст. 168 Кодексу.

Враховуючи викладене, у разі якщо стипендія виплачується студентам (учням) вищих навчальних закладів, професійно-технічних навчальних закладів та коледжів міста, то сума такої стипендії не включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податків у розмірі, що не перевищує суми, визначеної в абзаці першому п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 Кодексу. При цьому, якщо сума зазначеної стипендії перевищує вказаний розмір, то сума такого перевищення оподатковується податком

на доходи фізичних осіб за ставкою 18 відс. та військовим збором за ставкою 1,5 відсотка.

Водночас, якщо дохід у вигляді стипендії, виплачується на користь фізичних осіб, які не віднесені до вказаних категорій осіб, то уся сума такої стипендії включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податків як інший дохід з відповідним оподаткуванням.

Відповідно до пункту 52.2 статті 52 Кодексу індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.

Б

 Заклади освіти

УЧНІ ШКОЛИ ЇЗДЯТЬ НА ОЛІМПІАДИ, ТУРНІРИ ТА КОНКУРСИ З НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ РАЗОМ З УЧИТЕЛЯМИ: ГАРАНТІЇ, ПОРЯДОК ОПОДАТКУВАННЯ

Людмила Балла,

PhD in Economics, експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Учні закладу загальної середньої освіти можуть брати участь у Всеукраїнських учнівських олімпіадах, турнірах, конкурсах з навчальних предметів. На які гарантії вони мають право? Хто фінансує поїздки, якщо олімпіада проводиться в іншому населеному пункті? Кому надавати кошти, необхідні учням для здійснення витрат на проїзд, проживання, харчування? Чи є такі виплати об'єктом оподаткування? З усіма питаннями розберемося в статті.

ПРОЇЗД/ПРОЖИВАННЯ/ХАРЧУВАННЯ УЧНІВ ТА ОСІБ, ЯКІ ЇХ СУПРОВОДЖУЮТЬ: ЯК ВІДШКОДУЮТЬСЯ ВИТРАТИ?

Загальні моменти Порядок організації та проведення Всеукраїнських інтелектуальних та професійних змагань, їх організаційне, методичне і фінансове забезпечення, порядок участі в змаганнях і визначення переможців визначено в Положенні № 1099¹.

Цим документом визначено порядок організації:

- Всеукраїнських **учнівських олімпіад, турнірів, конкурсів з навчальних предметів**;
- конкурсів фахової майстерності, олімпіад зі спеціальних дисциплін;
- Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів — членів Малої академії наук України.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! В цьому матеріалі ми розглядаємо випадок, коли учнів закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО) направляють на **учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів**. Втім, загалом порядок фінансування поїздок однаковий.

Згідно з п. 1.5 розд. I Положення № 1099 **організатором та координатором** Всеукраїнських учнівських олімпіад, турнірів, конкурсів з навчальних предметів є Національний центр «Мала академія наук України» (НЦ «МАНУ»), на який покладається організаційно-методичне забезпечення проведення відповідних змагань.

¹ Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисту науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 22.09.2011 № 1099.

МОН забезпечує контроль за дотриманням вимог Положення № 1099 при проведенні всіх етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад, турнірів і конкурсів з навчальних предметів (п. 1.6 розд. I Положення № 1099).

Органи управління у сфері освіти АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій відповідно до Положення № 1099 розробляють **правила (умови) проведення I, II, III етапів** Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів, якими визначається кількісний склад, місце та інші питання проведення, з урахуванням особливостей адміністративно-територіального поділу, місцевих можливостей тощо.

 ДО ВІДОМА. Наказом МОН від 31.10.2023 № 1330 визначено порядок проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів і турнірів у 2023/2024 навчальному році². А наказом МОН

від 12.03.2024 № 134 визначено порядок проведення **IV етапу** Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023/2024 навчальному році³, і такий етап якраз зараз і проходить (**в безрезні-квітні 2024 року**).

Учасники Загалом учасниками олімпіад, турнірів і конкурсів є, звісно, **учні ЗЗСО**. Втім, згідно з п. 3.12 розд. III Положення № 1099 до місця проведення олімпіад, турнірів і конкурсів **учні прибувають організовано у супроводі керівника команди**.

Керівника команди призначають **із числа вчителів**, майстрів виробничого навчання, викладачів закладів освіти, які **брали участь у підготовці учнів до олімпіад**, турнірів і конкурсів, в їх проведенні й не є членами журі або оргкомітету відповідного етапу змагання (п. 3.13 розд. III Положення № 1099).

Отже, на змагання їдуть **учень та вчитель, який його супроводжує**.

ФІНАНСУВАННЯ

Згідно з п. 2.1 розд. II Положення № 1099 Всеукраїнські учнівські олімпіади з навчальних предметів проводяться **в чотири етапи**.

Проведення олімпіад, конкурсів, турнірів фінансується **за рахунок державного та місцевих бюджетів** (п. 11.1 розд. XI Положення № 1099). Втім, залежно від етапів, є певні особливості фінансування — див. таблицю на с. 20.

 ДО ВІДОМА. Звісно, про фінансування витрат йдеться, коли олімпіада проводиться **в очній формі**, тобто учень та вчитель направляються в інший населений пункт, де проводиться олімпіада.

Як завжди, щодо фінансування норми прописано не чітко. Тож розберімося детальніше.

Вчитель З огляду на формулювання Положення № 1099 є підстави вважати, що для учителів, які супроводжують учнів ЗЗСО на олімпіади, турніри чи конкурси, це є **службовим відрядженням**. Таку поїздку оформлюють як службове відрядження і всі витрати (добові, проживання, проїзд тощо) відшкодовують в порядку, передбаченому для службових відряджень.

Здійснюють такі витрати **відповідні органи управління у сфері освіти, установи або окремі заклади освіти, які відряджають команду або окремих учасників**.

Тож витрати на проїзд, проживання, виплату добових вчителю, який супроводжує учня, несуть **органи управління у сфері освіти, заклади освіти, які відряджають вчителя на олімпіаду**. Здійснюють такі видатки за **КЕКВ 2250** «Видатки на відрядження» (п.п. 2.2.5 Інструкції № 333⁴).

Учень З цим дещо складніше. Зокрема, з норм пп. 11.2–11.8 розд. XI Положення № 1099 впливає, що відповідні управління (департаменти) освіти або заклади, де навчаються учні, несуть витрати **тільки на проїзд в обидва кінці та харчування учнів у дорозі**.

 ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Про яку суму харчування йдеться, **не визначено**. Втім, свого часу в листі від 04.04.2014 № 1/11-4904 (див. с. 23) МОН рекомендувало харчування в дорозі здійснювати шляхом **виплати добових у розмірі, встановленому постановою № 98**⁵. Нагадаємо, що наразі сума добових становить **300,00 грн**. Звісно, оскільки цей момент прямо не прописаний в законодавстві, то в своєму положенні про направлення учнів на олімпіади **ви можете прописати свій порядок забезпечення учнів харчуванням у дорозі** (наприклад, вказати, що відшкодування відбувається на підставі документів, які підтверджують харчування, і визначити гра-

² <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-provedennya-vseukrayinskih-uchnivskih-olimpiad-z-navchalnih-predmetiv-i-turniriv-u-20232024-navchalnomu-roci>

³ <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-provedennya-iv-etapu-vseukrayinskih-uchnivskih-olimpiad-z-navchalnih-predmetiv-u-20232024-navchalnomu-roci>

⁴ Інструкція щодо затвердження економічної класифікації видатків бюджету, затверджена наказом МФУ від 12.03.2012 № 333.

⁵ Постанова КМУ «Про суми витрат та відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються або фінансуються за рахунок бюджетних коштів» від 02.02.2011 № 98.

Етапи всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів та їх фінансування

Етапи	Фінансування (пп. 11.2–11.8 розд. XI Положення № 1099)
I (перший) етап — проводиться на рівні ЗЗСО, ЗПТО міжшкільних ресурсних центрів	Згідно з п. 11.2 розд. XI Положення № 1099 витрати на проведення I–III етапів олімпіад, турнірів і конкурсів, проживання, харчування , проведення культурно-масових заходів, оплату роботи членів журі та оргкомітетів, експертів-консультантів, заохочення учасників несуть відповідні органи управління у сфері освіти, установи і заклади освіти, які їх проводять.
II (другий) етап — проводиться на рівні територіальних громад, районів АР Крим, районів областей, районів міст Києва та Севастополя	Витрати на проїзд (в обидва кінці) учасників змагань, харчування в дорозі, відрядження осіб, що супроводжують учасників , проведення відбірково-тренувальних зборів кандидатів до складу команд на наступний етап олімпіад, турнірів і конкурсів несуть відповідні органи управління у сфері освіти, установи і заклади освіти, які направляють команду або окремих учасників на олімпіаду, турнір чи конкурс
III (третій) етап — проводиться на рівні АР Крим, областей, міст Києва та Севастополя	Згідно з п. 11.3 розд. XI Положення № 1099 фінансування проведення фінальних етапів олімпіад, конкурсів, турнірів, здійснюється МОН, органами управління у сфері освіти АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій в межах асигнувань, передбачених місцевими та Державним бюджетами.
IV (четвертий) етап — на проводиться державному рівні	А згідно з п. 11.4 розд. XI Положення № 1099 витрати на проїзд, харчування в дорозі учасників фінальних етапів олімпіад, турнірів, конкурсів та відрядження осіб, що супроводжують , покладаються на відповідні органи управління у сфері освіти, установи або окремі заклади освіти, які відряджають команду або окремих учасників

Згідно з п. 11.5 Положення № 805 харчування учасників:

- I–III етапів олімпіад з навчальних предметів здійснюється згідно з додатками 5, 6 Норм харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, затверджених постановою КМУ від 24.03.2021 № 305 (далі — Норми харчування);
- IV етапу олімпіад з навчальних дисциплін здійснюється згідно з додатками 7, 8 Норм харчування. Розмір порцій та характеристики груп харчових продуктів для таких учасників встановлено відповідно до додатків 5, 6 Норм харчування. Режим (кратність) харчування та інтервал між прийомами їжі на всіх етапах змагань мають відповідати вимогам Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, затвердженого постановою КМУ від 24.03.2021 № 305.

ничну суму видатків на харчування тощо), а також визначити інші моменти, пов'язані з відшкодуванням видатків на харчування, адже норми Положення № 1099 багато чого не враховують. Пояснимо.

Що слід розуміти під «**харчуванням в дорозі**»? Пояснення цього терміна в Положенні № 1099 немає. Тож що саме мали на увазі його укладачі, незрозуміло. Якщо мислити логічно, то це харчування протягом періоду, необхідного для того, аби учень **дістався до місяця проведення олімпіади.**

А вже на місці проведення олімпіади, як впливає з пп. 11.2–11.8 розд. XI Положення № 1099, **харчування учня та оплату його проживання** мають здійснювати **відповідні органи, які проводять олімпіаду** (різняється залежно від етапу конкурсу — див. таблицю вище).

Втім, як зазначалося вище, МОН пропонує здійснювати харчування в дорозі шляхом виплати добових. А добові витрати, як відомо, — це витрати, встановлені на добу.

Приклад. Учень їде на олімпіаду потягом. Відповідно до квитка він вибуває 28.03.2024, а прибуває 29.03.2024.

Оскільки учень перебуває в дорозі 2 дні, то добові за правилами службових відряджень відшкодовуються за 2 дні, тобто в розмірі 600,00 грн. Втім, в пп. 11.2–11.8 розд. XI Положення № 1099 немає жодної відсилки до правил службових відряджень. Тож у своєму положенні про направлення учнів на олімпіади ви можете прописати, що розмір добових визначається відповідно до постанови № 98, але якщо учень:

- виїжджає на олімпіаду пізно ввечері, то за цей день буде встановлено менший розмір добових;
- приїжджає на місце проведення олімпіади вранці, а на місці проведення олімпіади забезпечується харчуванням її організаторам, то за цей день буде встановлено менший розмір добових.

А якщо на місці проведення олімпіади її організатори не харчують учнів зовсім? Згідно

з п. 11.1 розд. XI Положення № 1099 проведення олімпіад, конкурсів, турнірів фінансується **за кошти державного та місцевих бюджетів**. Тому вважаємо, що, відштовхуючись від цієї норми, установа, яка направляє учня на олімпіаду, може ухвалити рішення про виплату йому добових за весь час перебування на олімпіаді та повернення з неї.

Згідно з п. 7 п.п. 2.2.5 Інструкції № 333 видатки на відрядження (у тому числі проїзд, добові, польові тощо) фізосіб, які мають правовідносини з установою і на яких поширюється дія наказу (розпорядження), виданого керівником, — **учнів**, студентів, тренерів, інших учасників, на навчально-тренувальні збори, змагання, **олімпіади**, фізкультурно-оздоровчі та спортивні заходи, наукові конференції тощо здійснюються за **КЕКВ 2250** «Видатки на відрядження».

ДО ВІДОМА. Згідно з п.п. 24 п.п. 2.2.4 Інструкції № 333 оплата (відшкодування)

проїзду, добових, проживання та інших витрат відповідно до законодавства тренерів, суддів, інших учасників навчально-тренувальних зборів, змагань, олімпіад, молодіжних, національно-патріотичних, фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, наукових конференцій тощо, які надають послуги відповідно до укладених угод та інших підтвердних документів на проведення заходів, здійснюється за КЕКВ 2240 «Оплата послуг (крім комунальних)». Зверніть увагу, що тут ідеться про таку ситуацію: наприклад, організатор змагань залучає суддю до змагань на договірних засадах, і договором передбачено, зокрема, виплату добових, оплати проїзду, проживання та інших витрат. Всі ці видатки здійснюються за КЕКВ 2240. І нашого випадку, **що його розглядаємо в статті, ця ситуація не стосується**.

ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ КОШТАМИ УЧНІВ

Учні ЗЗСО не перебувають у трудових відносинах із ЗЗСО, тому, звісно, поїздка на олімпіади, турніри чи конкурси **не є для них службовим відрядженням**.

Визначення поняття «службове відрядження» містить абз. 1 п. 1 розд. I Інструкції № 59⁶.

ЦИТАТА. «1. Службовим відрядженням вважається поїздка працівника за розпорядженням керівника державного органу (поїздка державного службовця — за розпорядженням керівника державної служби), підприємства, установи та організації, що повністю або частково утримується (фінансується) за рахунок бюджетних коштів (далі — підприємство), на певний строк **до іншого населеного пункту для виконання службового доручення поза місцем його постійної роботи (за наявності документів, що підтверджують зв'язок службового відрядження з основною діяльністю підприємства)**».

(абз. 1 п. 1 розд. I Інструкції № 59)

Учні не є працівниками ЗЗСО, отже, їхню поїздку на змагання не оформляють за правилами, встановленими для службових відряджень. У разі направлення їх на олімпіаду видається відповідний наказ керівника ЗЗСО, в якому визначають усі питання, пов'язані з по-

їздкою, зокрема порядок відшкодування витрат, який ми розглянули вище.

Але! Оскільки учні ЗЗСО ще є **неповнолітніми**, то на практиці виникає питання, кому саме видавати кошти, пов'язані з поїздкою учня.

Оскільки цей момент прямо не прописаний в законодавстві, то у своєму положенні про направлення учнів на олімпіади **ви можете прописати свій порядок**. Можливі такі варіанти.

Варіант 1. Кошти на придбання квитків на проїзд, добові **видавати батькам учнів** (особам, які їх замінюють).

Варіант 2. Видати **вчителю**, який супроводжує учня, кошти **на придбання квитків на проїзд, оплату проживання**. Тобто такі кошти видаються **для виконання окремих цивільно-правових дій**: ви доручаєте вчителю придбати для учня квитки на проїзд (придбати послугу з проживання, якщо такі видатки відшкодовуються).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Зокрема, відповідно до п.п. 3 абз. 2 п. 19 розд. II Положення № 148⁷ готівка може бути видана **під звіт на виробничі (господарські) потреби** на строк, не більший від двох робочих днів, уключаючи день отримання готівки під звіт. Підзвітна особа має право продовжити строк використання виданих під звіт

⁶ Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон, затверджена наказом МФУ від 13.03.1998 № 59.

⁷ Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління НБУ від 29.12.2017 № 148.

коштів, якщо готівку одночасно видано як на відрядження, так і для вирішення в цьому відрядженні виробничих (господарських) питань. Строк використання такої готівки продовжується до завершення строку відрядження.

Звісно, може викликати сумніви, чи є поїздка учнів на олімпіади, турніри чи конкурси виробничою (господарською) потребою. Однак участь в олімпіадах є одним із напрямків діяльності ЗЗСО. Тож їх логічно відносити до господарської діяльності ЗЗСО.

ДО ВІДОМА. Загалом доручити придбання квитків на проїзд для учня ви можете будь-якому працівнику установи, просто зручніше доручити це саме вчителю, якій супроводжує учня. За ці кошти вчитель звітує, звісно, не як за витрати на відрядження, а як за витрати на виконання окремих цивільно-правових дій.

Щодо **добових** складніше. Їх виплата відбувається конкретній особі (ви не можете доручити вчителю «придбати» для учня добові ☺). Отже, тут виплатити кошти слід саме учням

або батькам учнів (особам, які їх замінюють). Втім, і тут можна викрутитися. Батьки можуть написати заяву про перерахування добових, які належать їхнім дітям, вчителю. Звісно, вчитель за них не звітує, бо йому конкретно ви нічого не видавали. Не звітують за добові й учні (батьки) — їх виплата відбувається за наказом керівника на підставі запрошення на захід. Підкреслювало це й МОН у листі від 04.04.2014 № 1/11-4904 (див. с. 23). Пояснимо. Згідно з Порядком № 841⁸ *Звіт про використання коштів / електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт* (далі — *Звіт*) складають і подають до закінчення місяця, наступного за місяцем, у якому платник податку:

- 1) завершує таке відрядження;
- 2) завершує виконання окремої цивільно-правової дії за дорученням та за кошти особи, яка видала кошти/електронні гроші під звіт.

Отримавши добові, учень (його батьки) не їдуть у службове відрядження і не виконують окремої цивільно-правової дії — вони отримують добові відповідно до законодавства. Отже, підстав для подання *Звіту* немає. Втім, у своєму положенні про направлення учнів на олімпіади ви можете прописати умову про подання *Звіту*, якщо вважаєте це за потрібне.

ВИТРАТИ ВЧИТЕЛЯ НА ВІДРЯДЖЕННЯ: ОПОДАТКУВАННЯ

Відповідно до ст. 165.1.11 ПКУ⁹ кошти, отримані платником податку **на відрядження** й розраховані згідно з п. 170.9 ПКУ, **не включаються** до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу.

Своєю чергою, абз. 5 н.п. «а» н.п. 170.9.1 ПКУ передбачає, що не є доходом платника податку — фізособи, яка перебуває у трудових відносинах зі своїм роботодавцем, сума відшкодованих йому у встановленому законодавством порядку витрат на відрядження **в межах фактичних витрат** (на проїзд, проживання та інші витрати) **за наявності підтвердних документів**, що засвідчують їхню вартість. До оподатковуваного доходу не включають добові витрати.

Тож якщо:

- учителя було направлено саме у службове відрядження
- і він вчасно відзвітував про свої понесені витрати,

то **такі кошти не включають до оподатковуваного доходу такого вчителя.**

ВАЖЛИВО! Кошти, які вчитель отримав на відрядження, **не підлягають оподат-**

куванню ПДФО та ВЗ (н.п. 165.1.11 ПКУ та н.п. 1.7 п. 16¹ підрозд. 10 розд. XX ПКУ). Їх не відображають у додатку 4ДФ Податкового розрахунку. **Але!** Якщо такі кошти були надміру витрачені та **не повернені** в установлені законодавством строки, то в додатку 4ДФ їх потрібно відобразити з ознакою доходу «118». **Витрати**, понесені у відрядженні, не належать до фонду оплати праці. Також ці витрати належать до виплат, на які **не нараховується ЄСВ** (п. 6 розд. I Переліку № 1170¹⁰).

Кошти учнів отримує учитель

Вище ми зазначили, що кошти на придбання квитків на проїзд учнів (оплату їх проживання) можна видати вчителю **під звіт** — для виконання окремих цивільно-правових дій. Після завершення таких дій учитель складає та подає *Звіт*.

Якщо вчителю для здійснення таких дій:

1) **видавали кошти**, то **проблем з оподаткуванням немає** (звісно, якщо вчитель своєчасно за них відзвітує та поверне залишок коштів, інакше згідно з н.п. «б» п. 170.9.1 ПКУ сума, що перевищує суму фактичних ви-

8

Порядок складання Звіту про використання коштів / електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт, затверджений наказом МФУ від 28.09.2015 № 841.

9

Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.

10

Перелік видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затверджений постановою КМУ від 22.12.2010 № 1170.

трат платника податку на виконання таких дій, підлягає оподаткуванню ПДФО та ВЗ);

2) **не видавали коштів**, а вчитель здійснив такі видатки **за свої кошти**, а потім на підставі *Звіту* їх відшкодовують, то тут нагадаємо про таке. Тривалий час податкові органи ставилися до цієї операції упереджено та відкрито наполягали на оподаткуванні компенсації підзвітних витрат, понесених працівником за його власні кошти, **ПДФО та ВЗ**. Потім податківці трохи відступили від однозначно фіскальної позиції і, наприклад, у листі від 21.03.2019

№ 1143/6/99-99-13-02-03-15/ПК зазначили таке: якщо працівник поніс витрати, які планується компенсувати **у межах трудової функції**, таку компенсацію **не оподатковують ПДФО та ВЗ** за умови підтвердження роботодавцем доцільності та обґрунтованості понесених працівником витрат. Інакше (якщо витрати не були пов'язані з виконанням трудової функції) компенсація витрат **оподатковується** ПДФО та ВЗ (див. також *Узагальнюючу податкову консультацію, затверджену наказом МФУ від 26.04.2019 № 181*).

ВИТРАТИ УЧНІВ: ОПОДАТКУВАННЯ

Кошти на оплату проїзду, проживання учнів та їхні добові **є доходом саме таких учнів** (незалежно від того, хто їх отримує для здійснення відповідних видатків).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! На жаль, підстав не оподатковувати такі доходи в ПКУ немає. Про це питання законодавці **не потурбувалися**.

Тож керуємося *п.п. 164.2.20 ПКУ*, яким передбачено, що до оподаткованого доходу платника податку **включаються інші доходи**, крім зазначених у *ст. 165 ПКУ*, тобто кошти на оплату проїзду, проживання учнів та їхні добові оподатковуються ПДФО та ВЗ.

І оскільки йдеться про матеріальний дохід (наприклад, квиток на проїзд), то для ви-

значення бази оподаткування ПДФО **потрібно застосовувати натуральний коефіцієнт**. Для цілей оподаткування ВЗ натуральний коефіцієнт не застосовують. Такий дохід відображають з ознакою доходу «127».

Отже, аби направити учня на олімпіаду й оплатити йому проїзд, треба запланувати не тільки кошти на оплату квитків на проїзд, а ще й на сплату ПДФО з такого доходу. Наприклад, якщо квиток на проїзд коштує 800,00 грн, то **доходом учня з урахуванням натурального коефіцієнта** € : 800,00 грн × 1,21951 = = **975,61 грн**, і цю суму відображають у бухгалтерії та в Податковому розрахунку.

Якщо ви не згодні з таким підходом, то ви завжди можете отримати від податківців індивідуальну податкову консультацію і діяти відповідно до роз'яснень, наведених у ній.

ДОКУМЕНТ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Щодо фінансування олімпіад

Лист від 04.04.2014 № 1/11-4904 (витяг)

<...> Відповідно до п. 11.1 Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідних робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом МОН України від 29.03.2011 р. № 1099 <...>, проведення олімпіад фінансується за рахунок державного та місцевих бюджетів. Під час проведення змагань учні та керівники команд забезпечуються харчуванням, проживанням за рахунок державного та місцевого бюджетів.

Відповідно до п. 11.2 витрати на проїзд в обидва кінці, харчування в дорозі учасників змагань несуть відповідні управління (департаменти) освіти.

Харчування в дорозі здійснюється за рахунок добових, сума яких визначається постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 р. № 98 «Про суми витрат та відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються або фінансуються за рахунок бюджетних коштів».

Згідно з пунктом 5 зазначеної постанови Кабінету Міністрів України передбачено звітування про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт. Однак окремо про звітування щодо використання добових з наданням підтверджуючих документів не йдеться.

Заступник Міністра П. Полянський **Б**

ПОСАДОВІЙ ОСОБІ ОМС ВСТАНОВЛЕНО ВИПРОБУВАЛЬНИЙ СТРОК: НЮАНСИ

Катерина Проценко,
експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Чи можна застосувати випробування в разі прийняття на службу в органи місцевого самоврядування? Які нюанси при цьому потрібно врахувати?

ВИПРОБУВАННЯ В РАЗІ ПРИЙНЯТТЯ НА СЛУЖБУ В ОМС: ЗАГАЛЬНІ МОМЕНТИ

Чи обов'язково? Закон про службу в ОМС¹ прямо не передбачає можливості під час прийняття на службу в ОМС встановити випробувальний строк. Водночас в абз. 6 ч. 1 ст. 10 Закону про службу в ОМС сказано: проведення **випробування** при прийнятті на службу в органи місцевого самоврядування **здійснюється в порядку, визначеному законодавством України про державну службу.**

Свою чергою, ст. 35 Закону про держслужбу² передбачає, що в акті про призначення на посаду суб'єкт призначення може встановити випробування з метою перевірки відповідності держслужбовця обійманій посаді з зазначенням його строку. При призначенні особи на посаду державної служби вперше встановлення випробування є обов'язковим.

Однак річ у тому, що дія Закону про держслужбу **не поширюється** на посадових осіб ОМС (п. 11 ч. 3 ст. 3 Закону про держслужбу). І тоді єдиним документом, який визначає порядок встановлення випробування, є КЗпП³. Частиною 3 ст. 26 КЗпП передбачено, що випробування не встановлюється в разі прийняття на роботу, **зокрема, переможців конкурсного відбору на заміщення вакантної посади.**

Ось таке замкнуте коло. Втім, свого часу НАДС у листі від 02.08.2018 № 5629/13-18 «розшифровувало» його так. У разі прийняття на посади в ОМС переможців конкурсного відбору **може бути встановлено випробування**, але в питанні встановлення **строків випробування для посадових осіб ОМС слід керуватися ст. 27 КЗпП.**

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Із введенням воєнного стану це питання **вирішується простіше.** Зокрема, відповідно до абз. 1 ч. 2 ст. 2 Закону № 2136⁴ **в період дії воєнного стану** умова про **випробування** працівника

під час прийняття на роботу **може встановлюватися для будь-якої категорії працівників.** Тобто встановлювати випробування можна всім без винятку працівникам — обмеження, зазначені в ч. 3 ст. 26 КЗпП, в період воєнного стану **не діють.**

Проте як раніше, так і в період воєнного стану встановлювати випробування **не обов'язково** — рішення за керівником відповідного органу. Втім, ураховуючи, що з **20.05.2022** прийняття на посади в ОМС відбувається **без конкурсу** (детальніше див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 19/2022, с. 10), НАДС у роз'ясненні від 24.05.2022⁵ рекомендувало **все ж таки встановлювати випробування для всіх осіб, призначених у період воєнного стану без конкурсу.** В цьому ж роз'ясненні НАДС вчергове підкреслило, що встановлювати випробування слід з урахуванням положень ст. 26 та 27 КЗпП.

Строк Якщо ухвалено рішення про застосування випробування, то його потрібно встановлювати **відразу під час прийняття на роботу.** Зробити це, наприклад, через місяць після прийняття на роботу **не можна.**

ВАЖЛИВО! Відповідно до ч. 1 ст. 27 КЗпП строк випробування при прийнятті на роботу, якщо інше не встановлено законодавством України, не може перевищувати трьох місяців, а в окремих випадках, за погодженням із відповідним виборним органом первинної профспілкової організації, — шести місяців.

При обчисленні тривалості випробувального строку слід керуватися положеннями ст. 241¹ КЗпП. Зокрема, місячний строк випробування закінчується відповідного числа наступного місяця. Детальніше — в табл. 1 (с. 25).

1

Закон України
«Про службу
в органах місцевого
самоврядування»
від 07.06.2001 № 2493-III.

2

Закон України
«Про державну службу»
від 10.12.2015 № 889-VIII.

3

Кодекс законів
про працю України
від 10.12.1971.

4

Закон України
«Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»
від 15.03.2022 № 2136-IX.

5

[https://ibuhgalter.net/
material/1337/26362](https://ibuhgalter.net/material/1337/26362)

Таблиця 1. Приклади визначення останнього дня випробування

Приклад	Пояснення
 Приклад 1. Випробування тривалістю місяць почалося 18 березня 2024 року.	Згідно зі ст. 241 ¹ КЗпП місячний строк випробування закінчується відповідного числа наступного місяця. Отже, останнім днем випробування буде 18 квітня 2024 року.
 Приклад 2. Випробування тривалістю місяць почалося 31 січня 2024 року.	Якщо відповідного числа в місяці немає (в нашому прикладі наприклад, 29 лютого 2024 року останній день лютого), то строк випробування закінчується в останній день такого місяця. Отже, останнім днем випробування буде, відповідно, 29 лютого 2024 року.
 Приклад 3. Випробування тривалістю 2 місяці почалося 28 лютого 2024 року.	Останнім днем строку випробування є 28.04.2024, але це вихідний. Якщо закінчення строку випробування припадає на вихідний, святковий чи неробочий день, то останнім днем цього строку вважається перший після цього робочий день . Тобто останнім днем випробування буде 29 квітня 2024 року.

 ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! До строку випробування не зараховують дні, коли працівник фактично не працював незалежно від причини.

Оформлення Період випробування не несе жодних обмежень щодо служби для посадових осіб ОМС. Тобто вони мають скласти Присягу, і до трудової книжки вносять відповідний запис про прийняття на службу в ОМС та подають Повідомлення про прийняття працівника на роботу до ДПС.

Зауважте, що в трудовій книжці **не значається встановлення випробувального строку**. А встановлення випробувального строку і його тривалість мають бути обов'язково відображені **в наказі (розпорядженні) про прийняття на роботу, з яким посадову особу ознайомлюють під підпис**.

 ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Працівник має погодитися на випробування. Це головна умова при його встановленні. У разі його незгоди у роботодавця **з'являється право відмовити такому працівнику у прийнятті на роботу**. Підтвердження цього міститься в листі Мінпраці від 22.05.2008 № 013-0721-05. Своє погодження про встановлення випробування працівник висловлює, **підписавши розпорядження про прийняття на роботу, в якому є вимога про встановлення випробування**.

Якщо посадова особа успішно відпрацювала строк випробування, то не потрібно видавати окремий наказ (розпорядження) про завершення випробування. У такому разі працівник просто продовжує працювати на обійманій посаді, і жодним документом підтверджувати

цей факт не потрібно. Надалі трудовий договір може бути припинений на загальних підставах.

В Податковому розрахунку посадових осіб, які перебувають на випробувальному строку, окремо не виділяють. В додатку 5 прийняття на роботу відображають за загальними правилами.

Звільнення після випробування

Якщо посадова особа за результатами випробування не відповідає обійманій посаді, то її звільняють на підставі ч. 2 ст. 28 КЗпП. Водночас тут слід пам'ятати і про таке:

1) документальним підтвердженням факту невідповідності працівника обійманій посаді чи виконуваній роботі можуть бути відповідні акти, доповідні записки із розкриттям цього факту, а також надані самим працівником пояснення щодо допущених порушень чи помилок;

2) звільнення можливе лише протягом строку випробування, визначеного наказом (розпорядженням) про прийняття на роботу, або наказом (розпорядженням) про продовження строку випробування;

3) згідно з ч. 2 ст. 28 КЗпП попередити працівника про звільнення слід за 3 дні.

 ДО ВІДОМА. З огляду на практику судів звільнення за результатами випробування по своїй суті **не є звільненням з ініціативи роботодавця** (див., наприклад, рішення ВСУ від 18.08.2010 у справі № 625307св09, рішення ВСУ від 23.01.2008 у справі № 66627св07).

Продовження випробування

Трапляються випадки, коли випробувальний строк продовжують.

Зокрема, якщо працівник у період випробування був відсутній на роботі у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю або з інших

поважних причин, строк випробування може бути продовжено на відповідну кількість днів, протягом яких він був відсутній. Таке продовження відбувається шляхом **видання відповідного наказу (розпорядження), з яким працівника теж обов'язково мають ознайомити під підпис**. При цьому слід зазначити, що продовження випробування для роботодавця **не є обов'язковим. Також не потрібна та це й згода працівника**.

Положення *КЗпП* не містять конкретного визначення поважної причини. Тож тут доцільно звернутися до судової практики. На наш погляд, поважними причинами, що дають підстави для продовження випробувального строку, можуть бути, крім тимчасової непрацездатності, ще й:

- відпустка (щорічна, навчальна чи без збереження заробітної плати);

- обстеження чи обов'язковий медичний огляд;
- здавання крові працівниками-донорами;
- виконання громадських та державних обов'язків;
- інші випадки відсутності працівника не з його вини, коли він фактично не працює (до речі, відрядження — це виконання трудових обов'язків, тож на час відрядження випробування не продовжується).

У який строк потрібно видати наказ про продовження відрядження? На нашу думку, це слід зробити до закінчення його первинного строку, визначеного наказом (розпорядженням) про прийняття на роботу. А якщо це неможливо, то відразу після закінчення дії поважних причин.

ТРУДОВІ ГАРАНТІЇ В ПЕРІОД ВИПРОБУВАННЯ

Посадовий оклад Особа, прийнята на службу в ОМС з випробувальним строком, займає певну посаду, передбачену законодавством та штатним розписом. Обмежень чи особливостей щодо встановлення посадових окладів посадовим особам під час випробувального строку **не встановлено**. Тож оклад встановлюють згідно зі штатним розписом відповідно до *постанови № 268*⁶.

Надбавка за вислугу років Обмежень щодо виплати надбавки за вислугу років в період випробувального строку *Законом про службу в ОМС* не встановлено. Відповідно до абз. 2 п.п. 4 п. 3 *постанови № 268* право на надбавку за вислугу років посадовій особі ОМС надає набутий стаж служби. Якщо особа має необхідний стаж служби в ОМС, їй встановлюють надбавку за вислугу років **на загальних підставах**.

 ДО ВІДОМА. Відповідно до ст. 22 *Закону про службу в ОМС* до стажу служби зараховують, зокрема, період роботи на посадах, на які поширюється дія цього *Закону*. Оскільки в період випробування працівник займає відповідну посаду, на яку поширюється дія *Закону про службу в ОМС*, то період перебування на випробуванні **зараховується** до стажу служби в ОМС.

Надбавка за ранг Відповідно до ч. 6 ст. 15 *Закону про службу в ОМС* особам, які призначаються на посади з випробувальним

строком, **ранги присвоюють після його закінчення, за результатами роботи**. Отже, якщо особа призначається на службу:

- **вперше** їй встановлюють випробувальний строк, то **протягом цього строку ранг не присвоюють** і відповідну **надбавку за ранг не виплачують**. Право на таку надбавку з'явиться в разі успішного завершення випробувального строку та присвоєння рангу;
- **не вперше** і вже має ранг посадової особи місцевого самоврядування або державного службовця, присвоєний за попереднім місцем роботи, то в такому разі надбавку за ранг у період випробування **виплачують** відповідно до такого рангу.

Додаткове навантаження Навряд чи посадовцю, прийнятому на службу з випробувальним строком, доведеться ще й виконувати обов'язки тимчасово відсутнього працівника, адже випробування встановлюють, аби остаточно визначити, чи відповідає особа обійманій посаді. Однак, залежно від ситуації, можливе все. Зазначимо: обмежень щодо встановлення таких виплат працівникам із випробувальним строком **не встановлено**.

Стимулюючі виплати Застосування стимулюючих виплат посадовим особам ОМС (надбавки за високі досягнення у праці або за виконання особливо важливої роботи) передбачено абз. 2 п.п. «в» п.п. 1 п. 2 *постанови № 268*. Тут немає обмежень щодо встановлення зазначених виплат посадовим особам ОМС

6

Постанова КМУ
«Про упорядкування
структури та умов
оплати праці працівників
апарату органів
виконавчої влади,
органів прокуратури,
судів та інших органів»
від 09.03.2006 № 268.

7
Податковий кодекс
України від 02.12.2010
№ 2755-VI.

на випробувальному строку. Тож керівник відповідного органу **може встановити** такі надбавки посадовим особам, які перебувають на випробувальному строку.

Премії Працівник, який перебуває на випробуванні, має такі самі права щодо оплати праці, як й інші. Просто для нього встановлено певний період часу, протягом якого роботодавець хоче визначити ступінь його кваліфікації. Якщо такий працівник вже протягом строку випробування проявив свої виняткові здібності, що заслуговують преміювання, то виплата йому премії буде цілком **правомірною**. Законодавством не встановлено обмежень щодо преміювання таких працівників.

Водночас заборону може містити безпосередньо положення про преміювання, де цілком допустиме таке формулювання: «*протягом строку випробування премії не виплачують*».

Доплата до МЗП На працівників, прийнятих на випробувальний строк, на весь

період випробування поширюється законодавство про працю, у тому числі вимога щодо **встановлення доплати** до мінізарплати в разі, коли нарахована зарплата за виконану місячну норму праці є нижчою за мінімальну зарплату.

ПСП Скористатися своїм правом на податкову соціальну пільгу (ПСП) працівник може, якщо його зарплата не перевищує граничного доходу, який дає право на отримання ПСП (п.п. 169.4.1 ПКУ⁷). Таке правило **поширюється** й на заробітну плату працівника в період випробувального строку. Нехай працівник напише заяву на пільгу, долучивши, якщо треба, потрібні документи, і з такого місяця до його заробітку застосовуватиметься ПСП (п.п. 169.2.2 ПКУ). Якщо працівник не пройшов випробування, в місяці звільнення ви також застосовуєте ПСП (п.п. 169.3.4 ПКУ).

Відпустки В табл. 2 нижче наведено види відпусток та право на них в період випробувального строку.

Таблиця 2. Право на відпустки в період випробувального строку

Вид відпустки	Пояснення
Щорічна основна відпустка	<p>Встановлення випробувального строку не впливає на право працівника піти в щорічну основну відпустку. Оскільки відпустка повної тривалості належить працівнику тільки після відпрацьованих 6 місяців, тривалість відпустки в період випробування буде розрахована пропорційно до відпрацьованого часу. Під це обмеження не потрапляють особи, наведені в ч. 7 ст. 10 Закону України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР (далі — Закон про відпустки). Роботодавець має право продовжити строк випробування на дні перебування працівника у відпустці (ч. 3 ст. 27 КЗпП).</p> <p>Якщо працівник не пройшов випробування і не використав зароблені дні відпустки у період випробувального строку, при звільненні він має право на компенсацію за невикористані дні щорічної відпустки (ч. 1 ст. 24 Закону про відпустки)</p>
Відпустка «на дітей»	<p>Перебуваючи на випробувальному строку, працівник може претендувати на 10 (17) к.дн. додаткової відпустки на дітей за наявності у нього такого права.</p> <p>Така відпустка надається за календарний, а не робочий рік. Отже, працівник має право взяти відпустку «на дітей» повної тривалості незалежно від тривалості роботи в установі. Головне, щоб у поточному році він не скористався таким правом за попереднім місцем роботи. Врахуйте, що після цього випробувальний строк може бути продовжений на використану кількість днів відпустки (ч. 3 ст. 27 КЗпП).</p> <p>Якщо працівник не пройшов випробування і не використав зароблені дні відпустки в період випробувального строку, при звільненні він має право на компенсацію за невикористані дні щорічної відпустки (ч. 1 ст. 24 Закону про відпустки)</p>
Додаткова відпустка за стаж служби в ОМС	<p>Посадові особи ОМС відповідно до ч. 6 ст. 21 Закону про службу в ОМС мають право на додаткову відпустку за стаж служби в ОМС тривалістю до 15 к.дн. Вперше право на таку відпустку виникає в разі, коли стаж служби в ОМС сягає 10 років. Тому, якщо на момент проходження випробувального строку кандидат має понад 10 років стажу служби в ОМС, він має право на додаткову відпустку за стаж. На використану кількість днів такої відпустки також може бути продовжено випробування.</p> <p>Якщо ж посадова особа не скористалася таким правом, у разі звільнення за результатами випробування їй мають нарахувати та виплатити компенсацію за таку відпустку. Компенсацію виплачують за всі належні такій особі дні відпустки (від 5 до 15 к.дн.) залежно від стажу служби. Відпрацьований час у відповідному робочому році не впливає на розмір компенсації</p>

Вид відпустки	Пояснення
Відпустка без збереження зарплати	У період випробування працівник може взяти відпустку без збереження зарплати як на підставі <i>ст. 26 Закону про відпустки</i> , так і в разі наявності права — згідно зі <i>ст. 25 Закону про відпустки</i> . На таку кількість днів також може бути продовжено випробування. НЮАНС. Працівник, який перебуває на випробувальному строку, може виявити бажання піти у відпустку без збереження зарплати в період воєнного стану на підставі <i>ч. 1 ст. 26 Закону про відпустки</i> (надається згідно з <i>ч. 3 ст. 12 Закону № 2136</i>). Однак надання такої відпустки роботодавець має погодити. Тож, якщо роботодавцю потрібно, щоб працівник відпрацював випробувальний строк, то цілком правомірно відмовити в наданні відпустки без збереження зарплати.
Навчальна відпустка	За заявою працівника роботодавець за основним місцем роботи повинен надати йому оплачувану навчальну відпустку за наявності довідки-виклику
Відпустка при народженні дитини	Відповідно до <i>абз. б п. 4 ч. 1 ст. 4 Закону про відпустки</i> відпустка при народженні дитини належить до соціальних відпусток. Це особлива відпустка, підставою для отримання якої є народження дитини, до того ж її надають тільки протягом певного періоду з дня народження дитини (докладно див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 40/2021, с. 22). Тож, якщо в період випробувального строку у працівника виникло право на таку відпустку, він має на неї право . На використану кількість днів такої відпустки також може бути продовжено випробування. Зауважте, що в разі звільнення таку відпустку (якщо було на неї право) не компенсують
Відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами	Ані <i>КзпП</i> , ані <i>Закон про відпустки</i> не містять ніяких обмежень щодо надання такої відпустки в період випробувального строку. Тож в період випробувального строку працівниці (за наявності підстав) може бути надана відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами. Якщо ж вагітна працівниця в період випробування піде в декрет, то такий декрет також можна вважати поважною причиною. І випробування може бути продовжено після закінчення як відпустки по вагітності та пологах, так і відпустки для догляду за дитиною до 3 років. А чи проводити випробування після закінчення такого часу, вирішувати роботодавцеві
Додаткова «чорнобильська» відпустка	«Чорнобильську» відпустку визначено як пільгу та компенсацію за шкоду, заподіяну внаслідок Чорнобильської катастрофи (докладно див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 40/2019, с. 16). Тож працівник фактично має на неї право, перебуваючи на випробувальному строку. Однак надання та оплата такої відпустки мають свої особливості. І роботодавець просто може не встигнути надати та оплатити «чорнобильську» відпустку в період випробування. Тож доцільно не надавати таку відпустку в період випробувального строку. Зауважимо, що в разі звільнення таку відпустку не компенсують, однак право на неї працівник не втрачає і може її отримати у нового роботодавця

СИТУАЦІЇ В ПЕРІОД ВИПРОБУВАЛЬНОГО СТРОКУ

В табл. 3 нижче розглянемо ситуації, які можуть виникнути з працівниками в період випробувального строку.

Таблиця 3. Ситуації в період випробувального строку

Ситуація	Пояснення
Хвороба в період випробування	Якщо під час випробувального строку працівник захворів, то він має право на допомогу у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (<i>абз. 2 ч. 1 ст. 19 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV</i>). При цьому оплаті підлягають всі дні хвороби: перші 5 к.дн. за кошти роботодавця та решта днів за кошти ПФУ. На період перебування працівника на лікарняному випробувальний строк може бути продовжений на відповідну кількість днів, пропущених через хворобу
Право на матдопомогу в період випробування:	на оздоровлення
	Посадовим особам ОМС в разі виходу у щорічну основну відпустку обов'язково надають матдопомогу на оздоровлення. Тож, якщо: <ul style="list-style-type: none"> • працівнику надають щорічну основну відпустку (її частину), то потрібно виплатити матдопомогу на оздоровлення. Однак, щоб працівник не отримав таку допомогу в одному році двічі, необхідно отримати інформацію у попереднього роботодавця про надання її в поточному році; • працівник не пройшов випробування і його звільняють, але він бажає використати щорічну відпустку, то йому виплачують матдопомогу на оздоровлення;

Ситуація		Пояснення
Право на мат-допомогу в період випробування:	на оздоровлення	<ul style="list-style-type: none"> працівнику нараховують компенсацію за невикористану відпустку при звільненні, то підстав для виплати матдопомоги на оздоровлення немає; працівник взяв відпустку та отримав матдопомогу і незабаром після завершення випробування його звільнили, то повертати матдопомогу він не зобов'язаний
	для вирішення соціально-побутових питань	Виплата такої матдопомоги не обов'язкова і залежить від наявних коштів, рішення керівника та конкретних обставин, що склалися. Тож, якщо посадова особа, перебуваючи на випробувальному строку, бажає отримати матдопомогу для вирішення соціально-побутових питань, то рішення має ухвалити керівник відповідного органу
Під час випробувального строку мобілізовано		Відповідно до ч. 3 ст. 27 КЗпП до строку випробування не зараховують дні, коли працівник фактично не працював, незалежно від причини. Перебуваючи на військовій службі, посадова особа не виконувала свої посадові обов'язки в ОМС, тож цей період не зараховується до строку випробування. Після завершення військової служби випробування може бути подовжене (за потреби)

Б

 ПДВ

МІСЦЕ РОЗРАХУНКУ КОРИГУВАННЯ В ДЕКЛАРАЦІЇ З ПДВ

Маргарита Ващук,

експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Підкажіть, де показувати отримані «мінусові» податкові накладні в декларації з ПДВ?

Судячи з питання, фахівець ще тільки починає свою роботу в царині ПДВ. Тож акцентуємо увагу на правильній термінології.

«Мінусових» податкових накладних не буває. Тут, найімовірніше, йдеться про зменшувальні розрахунки коригування (далі — РК) до податкових накладних. Такі РК складають у разі:

- повернення товарів;
- зменшення ціни придбання;
- виправлення помилок тощо.

Також зауважимо, що незалежно від того, чи зареєстровано РК у разі зменшення податкових зобов'язань у податковій накладній, покупець має зменшити свій податковий кредит у декларації в періоді, коли відбувся перерахунок.

Тепер ближче до декларації. РК, що їх отримав покупець, відображають у рядку 14 декларації з ПДВ. Розшифровують ці РК **в таблиці 2.2 додатка Д1 декларації з ПДВ.**

Б

ДОПЛАТА ЗА НАЯВНІСТЬ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ: ЧИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПЕДАГОГІЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ?

Олена Макарук,

головний спеціаліст відділу праці та нормативно-інформаційного забезпечення департаменту фінансування державних і загальнодержавних видатків Міністерства освіти і науки України

Вчитель хімії, якого приймаємо за зовнішнім сумісництвом, має науковий ступінь кандидата педагогічних наук. Якщо його педагогічне навантаження менше від ставки, то як встановлювати доплату за науковий ступінь — залежно від педнавантаження чи ні?

Наказ МОН «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ» від 26.09.2005 № 557.

Підпунктом «г» п.п. 3 п. 4 наказу № 557¹ встановлено доплату за науковий ступінь:

- **доктора наук** — у граничному розмірі 25% посадового окладу (ставки заробітної плати);
- **кандидата наук, доктора філософії** — у граничному розмірі 15% посадового окладу (ставки заробітної плати).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Доплати встановлено в граничному розмірі. Конкретний розмір доплати в межах зазначеного в п.п. «г» п.п. 3 п. 4 наказу № 557 визначає керівник закладу освіти **залежно від наявного фонду оплати праці.**

Підпунктом «г» п.п. 3 п. 4 наказу № 557 визначено, що зазначену доплату встановлюють працівникам, **якщо їхня діяльність за профілем збігається з наявним науковим ступенем.** За наявності у працівників двох наукових ступенів доплату встановлюють за одним (вищим) науковим ступенем. Відповідність

ученого звання та наукового ступеня профілю діяльності працівника на обійманій посаді визначає **керівник** закладу, установи освіти та наукової установи.

У спільному листі МОН та Профспілки працівників освіти і науки України від 14.02.2006 № 1/9-102; № 02-5/68 на численні запити з місць щодо порядку встановлення педагогічним, науково-педагогічним та іншим працівникам надбавок і доплат, передбачених підпунктами 2б, 2в, 2г та 3в, 3г п. 4 наказу № 557, зазначалося, що розміри зазначених надбавок та доплат **встановлюють залежно від тижневого (річного) навчального навантаження чи обсягу виконуваної роботи.**

Отже, якщо вчитель хімії має науковий ступінь кандидата педагогічних наук і працює з неповним навантаженням, то доплату за наявність наукового ступеня, в разі її встановлення, визначають у відсотках **від його фактичного навантаження**, а не від повного окладу (ставки).

Б

МЕДСЕСТРА З ДІЄТИЧНОГО ХАРЧУВАННЯ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: ЧИ МАЄ ПРАВО НА ДОПЛАТУ В РОЗМІРІ 20 % ВІДПОВІДНО ДО ПОСТАНОВИ № 1419?

Алла Головка,

експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Чи має право на доплату в розмірі 20 % окладу, встановлену постановою КМУ від 22.12.2023 № 1419, сестра медична з дієтичного харчування закладу освіти, якщо вона пройшла онлайн-курс «Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги із використанням керівництва mhGAP» (навчання в закладі освіти очне)?

1

Постановою КМУ «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2021 р. № 67» від 22.12.2023 № 1419.

2

Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. ВИПУСК 78 «Охорона здоров'я», затверджений наказом МОЗ від 29.03.2002 № 117.

Постановою № 1419¹ медичним працівникам закладів освіти державної і комунальної форм власності встановлено доплату за роботу в несприятливих умовах праці та надання здобувачам освіти психологічної підтримки в розмірі 20 % посадового окладу.

Докладно про встановлення цієї доплати розповідав фахівець МОН у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 2/2024, с. 5.

З огляду на норми постанови № 1419 для встановлення доплати мають бути виконані наведені нижче умови.

1. Доплату встановлюють медичним працівникам. Ця умова в ситуації читача виконується, адже посаду сестри медичної з дієтичного харчування віднесено до медичних працівників, що підтверджується Довідником № 117².

2. Працівник здійснює обов'язки на робочому місці. Згідно з постановою № 1419 для отримання доплати медичні працівники повинні здійснювати свої обов'язки безпосередньо на робочому місці в закладах освіти, в яких освітній процес здійснюється заочною, поєднаннямочною та дистанційною форм здобуття освіти. Отже, якщо освітній процес в закладі здійснюється тільки дистанційно, то медичні працівники права на доплату не мають. В інших випадках доплата встановлюється.

Отже, в ситуації читача й ця умова виконується.

3. Працівник пройшов навчання. Доплату встановлюють за умови проходження медичними працівниками онлайн-курсу «Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги із використанням керівництва mhGAP» (далі —

онлайн-курс), що підтверджується відповідним документом, з метою виявлення та перенаправлення здобувачів освіти з можливими психічними розладами до спеціалістів у сфері охорони здоров'я. У ситуації читача й ця умова виконується.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Інших додаткових умов для отримання доплати постановою № 1419 не передбачено. Це підкреслили й фахівці Мінекономіки в листі від 15.03.2024 № 4707-05/19764-09 (див. с. 32), відповідаючи на наш запит.

Сумніви щодо встановлення доплати може викликати остання умова, де зазначено, що доплату встановлюють із метою виявлення та перенаправлення здобувачів освіти з можливими психічними розладами до спеціалістів у сфері охорони здоров'я.

Підкреслимо: обсяг обов'язків медичних працівників із введенням доплати не змінюється. Тобто для отримання доплати вони не повинні, наприклад, періодично відвідувати класи, спілкуватися з усіма дітьми (або виконувати інші дії), щоб саме виявити здобувачів освіти з можливими психічними розладами, адже це не входить до їхніх обов'язків.

Медичні працівники повинні надавати кваліфіковану допомогу дітям, які перебувають у стресовому психоемоційному стані під час непередбачуваних ситуацій, наприклад повітряних тривог, оскільки учні можуть відчути різке погіршення фізичного або психічного стану. Це підкреслили фахівці Мінекономіки в листі від 15.03.2024 № 4707-05/19764-09 (див. с. 32). А таку допомогу може надати

3

Закон України
«Про оплату праці»
від 24.03.1995
№ 108/95-ВР.

будь-який медичний працівник, зокрема й сестра медична з дієтичного харчування (звісно, якщо вона пройшла онлайн-курс), наприклад:

- коли всі перебувають в укритті під час повітряних тривог;
- під час перебування дітей у їдальні;
- під час перебування медпрацівників на робочому місці в медпункті, адже загалом під час відвідання здобувачем освіти медичного пункту всі медичні працівники мають із ним контакт і можуть виявити психічні розлади та, відповідно, надати кваліфіковану допомогу.

Отже, сестра медична з дієтичного харчування в разі виконання зазначених вище умов **має право на доплату в розмірі 20%**, зокрема й у такій ситуації: особа працює на основному місці роботи сестрою медичною на ставку та сестрою медичною з дієтичного харчування. Вона має право на доплату в розмірі 20% за обома місцями роботи. Не заперечує цього й Мінекономіки в листі від 15.03.2024 № 4707-05/19764-09 (див. нижче).

НАГАДАЄМО. Постановою № 1419 встановлено **доплату за роботу у несприятливих умовах праці та надання здобувачам освіти психологічної підтримки.**

Відповідно до ст. 31 Закону про оплату праці³ доплати за роботу у несприятливих умовах праці та в умовах підвищеного ризику для здоров'я **не включають** до загального доходу працівника для визначення доплати до МЗП. Тож доплату, передбачену коментованою постановою, нараховують **понад МЗП.**

.....
Канікули Під час канікул оплата праці працівників закладу освіти здійснюється **у звичайному порядку**, що підкреслювало МОН в листі від 01.04.2021 № 1/11-2204 (див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 17–18/2021, с. 10).

Тож, якщо медичні працівники в період канікул **приходять на роботу** (незалежно від того, чи були учні або вихованці в цей час у закладі освіти), то виконується умова для встановлення доплати — працівники **здійснюють свої обов'язки безпосередньо на робочому місці.** Отже, в такому разі їм належить доплата за весь відпрацьований ними час, адже працівник фактично був на роботі в цей час і виконував іншу роботу, передбачену його посадовою інструкцією.

Якщо ж на період канікул медичним працівникам був **запроваджений протій**, то медпрацівник у цей час не працював і за цей час доплату йому не встановлюють.

ДОКУМЕНТ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Щодо встановлення доплати сестрі медичній з дієтичного харчування

Лист від 15.03.2024 № 4707-05/19764-09

Міністерство економіки України розглянуло <...> звернення <...> і в межах компетенції повідомляє.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.12.2023 № 1419 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2021 р. № 67» медичним працівникам закладів освіти державної і комунальної форми власності передбачено доплату у розмірі 20 відсотків посадового окладу за роботу у несприятливих умовах праці та надання здобувачам освіти психологічної підтримки (далі — доплата).

Для отримання доплати медичний працівник має пройти онлайн-курс «Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги із використанням керівництва mhGAP», що підтверджується відповідним документом, з метою виявлення та перенаправлення здобувачів освіти з можливими психічними розладами до спеціалістів у сфері охорони здоров'я.

Зазначена доплата встановлюється медичним працівникам закладів освіти, які пройшли зазначений онлайн-курс, здійснюють свої посадові обов'язки безпосередньо на робочому місці в закладах освіти, у яких освітній процес здійснюється за очною, поєднанням очної та дистанційної форми здобуття освіти, та надають кваліфіковану допомогу дітям, які перебувають у стресовому психо-емоційному стані під час непередбачуваних ситуацій, наприклад повітряних тривог, оскільки учні можуть відчувати різке погіршення фізичного або психічного стану.

Інших додаткових умов для отримання доплати постановою не передбачено.

Одночасно повідомляємо, що листи міністерств не є нормативно-правовими актами, вони мають інформаційний характер і не встановлюють правових норм.

Заступник Міністра Тетяна БЕРЕЖНА

Б